

sud

Tardor 2019

23

Dossier

El nou Pla director 2019-2022
integra cooperació, pau i drets humans
per garantir el desenvolupament
global sostenible

Manel Vila

S'aprova el Pla director de cooperació
amb la promesa de revertir les retallades
en cooperació internacional

Luca Gervasoni

La cooperació internacional de la província
de Barcelona en un escenari de canvis

Marga Barceló

El reptes de les ciutats al Sud
de la Mediterrània

Oriol Barba

Educació transformadora per a
una ciutadania global

Xavier Martí-González

Emprenedors de la precarietat

J.M. Garcia-Pastor

Un país divers, una oportunitat de futur

Chakir El Homrani

14è Congrés de la Confederació Europea de Sindicats

Camil Ros

Agraïment a totes les persones que de manera generosa col·laboren amb *Sud*, especialment a les que també ens han cedit col·laboracions d'altres mitjans de gran difusió.

Director Nicolás Cortés Rojano

Consell de Redacció Jordi Camallonga,

Pau Cantos, Pilar Castellà, Jordi Cortés,

Álvaro Cortés, Daniel García,

José M. García-Pastor, Xavi López,

Pepe López, Javier Martínez, Francisco Neira,

David Papiol, Núria Pelay, José Luis Ruiz-Peinado

Coordinació Pilar Castellà i Javier Martínez

Direcció d'art Quim Milla

Servei Lingüístic de la UGT de Catalunya

Magda Gascon

Disseny i maquetació Quim Milla

Impressió Vanguard Gràfic

Dipòsit legal B-37.117-2001

Foto portada Muhammad Syahroyni per Pexels

Edita

Redacció i administració

Rambla del Raval, 29-35, 08001 Barcelona

www.sindicalistessolidaris.org

sindicalistes@sindicalistessolidaris.org

Amb la col·laboració

**Diputació
Barcelona**

#DibaOberta

SUMARI

EDITORIAL

- 4 Una nueva agenda de izquierdas**
Nicolás Cortés Rojano

TRIBUNA

- 8 Educació transformadora per a una ciutadania global**
Xavier Martí-González
- 16 Emprenedors de la precarietat**
J.M. Garcia-Pastor
- 20 Un país divers, una oportunitat de futur**
Chakir El Homrani
- 24 Reptes i oportunitats de l'arribada d'infants i joves emigrats sols**
Enriqueta Durán i Eva Pino
- 28 La tecnologia: una oportunitat o una amenaça per a la democràcia?**
Albert Royo i Mariné
- 32 Desigualtat, distribució i redistribució**
Pilar Castellà
- ACTUACIONS I COOPERACIÓ**
- 38 14è Congrés de la Confederació Europea de Sindicats**
Camil Ros
- 42 El Salvador, un territori comú per a la cooperació coordinada. Treball compartit en xarxa amb mirada global**
Isabel Camon Montblanch, Gerard Jornet i Olga Morales Segura

- 48 Projecte Life Clinomics: un pacte per a l'adaptació al canvi climàtic**
Marta González Rabanal

- 54 Sindicalistes Solidaris al món**
Núria Pelay

DOSSIER "El futur de la cooperació"

- 60 El nou Pla director 2019-2022 integra cooperació, pau i drets humans per garantir el desenvolupament global sostenible**
Manel Vila
- 68 S'aprova el Pla director de cooperació amb la promesa de revertir les retallades en cooperació internacional**
Luca Gervasoni
- 74 La cooperació internacional de la província de Barcelona en un escenari de canvis**
Marga Barceló
- 82 El reptes de les ciutats al Sud de la Mediterrània**
Oriol Barba

DISSIDÈNCIES

- 90 «TREBALL DIGNE?»**
Núria Pelay
- 92 Exposició «EL INVIERNO SERBIO»**
Tere Gómez
- 94 Exposición «EL VÍBORA. COMIX CONTRACULTURAL»**
Museu Nacional d'Art de Catalunya, del 21 de junio al 29 septiembre
Nicolás Cortés Rojano
- 96 Breve acercamiento a una realidad del arte contemporáneo árabe después de las primaveras revolucionarias**
Héctor Leal Reyes

Una nueva agenda de **izquierdas**

En un curioso artículo del autor Guy Standing, de la Universidad de Londres, que conocemos sobre todo por sus trabajos sobre África, nos hace una reflexión sobre el impacto de los cambios tecnológicos. Estos artículos divulgativos se han convertido en tendencia, muchos son los analistas que profetizan las alegrías y dichas de esta Tercera Revolución Industrial. Pero la historia no acaba con o en la tecnología, ni esta supone una redención intelectual, los problemas sociales y de distribución de las rentas siguen vigentes; todo este debate tiene una dimensión política e ideológica. Utilizar las nuevas tecnologías sin someternos a ellas, sin que supongan una nueva explotación, este tiene que ser el marco de debate.

Las redes sociales e internet tienen un papel clave en nuestra vida,

por ello deberían ocupar un papel de eficacia y claridad en nuestra vida laboral. Sin embargo, pasado el deslumbre, nos estamos percatando de que esas nuevas tecnologías de comunicación y conocimiento no son solo un sistema de interacciones ilimitadas (todo ello extraordinariamente positivo), sino que también puede colaborar a un empobrecimiento cultural, que fomente las *fake news*. Con los años observamos que también tiene la facultad de encerrar a los grupos y comunidades en torno a sí mismos, aislándolos, en una suerte de autismo social.

El impacto en el mundo del trabajo no se ha hecho esperar. Algunos estudiosos, como Morozov y Wieviorka, describen un escenario laboral donde nuestro comportamiento está siendo supervisado constantemente a favor del fortalecimiento del poder económico de las

empresas, convertidas en inmensos mastodontes financieros del tipo de Microsoft, Apple, Amazon o Google y que invierten sus plusvalías en más publicidad para consolidar monopolio. No conviene creerse que esas corporaciones son «guais» y sus dirigentes hablan del progreso humano ataviados con una alegre camiseta de manga corta. Están imponiendo una «dictablanda» social y económica. Para ser conscientes de su fuerza e impunidad, baste citar la ligereza con que el gigante Facebook ha pagado la multa de 5.000 millones de dólares y como sus acciones han subido, todo ello por haber vendido datos privados...

En paralelo, cuando llegó a la presidencia de China en 2013, Xi Jinping proclamó una iniciativa denominada «One belt, one road», que tiene como objetivo reactivar un eje económico que integre un comercio

entre Asia, Europa y África, una nueva Ruta de la Seda, mucho más amplia, y naturalmente con centralidad en China... El otro eje es la inteligencia artificial (IA), robótica, ciberseguridad, programación en plataformas y 5G, toda una batería de tecnología que surge de Shenzhen, el Silicon Valley chino. Todo está ya gestándose, mientras Europa lleva más de 100 años de esquizofrenias, entre los nacionalismos devastadores, la economía de casino y las luchas sociales constantes para afianzar derechos y estado de bienestar. Todo está ya gestándose; mientras que EE.UU. sigue con la pataleta autista, otros como China planifican para largos periodos, su horizonte de hegemonía planetaria está en 2049.

Creemos que la tecnología debe ir en paralelo a los derechos humanos, algoritmos y derechos sociales, robots cotizando a la Seguridad Social; de lo contrario, no vale. Hay que rechazar a los nuevos mandarines de esa tecnología asfixiante que solo piensa en mezclar voto telemático con control *voyeur* y amarillista (mi disculpa por adelantado si alguien de alguna administración autonómica o de la «intersindicalidad» se sienten aludidos), un

equivocado debate inducido por una derechona que va de moderna, pero que ha abrazado las nuevas tecnologías y las redes como un mecanismo de control y fiscalización, un conato de elitismo y dudosa seguridad, más preocupados en la digitalización de documentos e identidades que en el servicio ofrecido al ciudadano....

No nos gusta que la era digital venga acompañada de exceso de vigilancia, de un totalitarismo suave que aceptamos con una servidumbre voluntaria, como de pobres con complejo de inferioridad. Las redes no pueden convertirse en una nueva fantasía de control omnipresente.

El esplendor de esa tecnología *flower party* ofrece aires de libertad, cuando solo da consumo rápido; la rapidez y comodidad del servicio Deliveroo, encierra la negación de un vínculo laboral, confunde el salario con la propina. Una negación de una vinculación laboral que perverte las diferencias entre asalariados y autónomos en el caso de los *riders*, destrozando los pilares de las cotizaciones a la Seguridad Social.

Los movimientos sindicales no debemos entrar en debates inducidos, nuestro terreno de juego está largamente pautado: salario, cohe-

sión social, distribución de la riqueza y estado de bienestar. Los viejos temores de que la vieja clase obrera vuelva al precariado de otros tiempos ya son una realidad, que juega a ampliarse y consolidarse: ese nuevo precariado definirá una época de conflictos en el terreno laboral y social, suma de empleos inestables, de carencia de ocupación laboral definida, aun con formación universitaria, salarios frágiles y bajos, deudas eternas o incapacidad de endeudarse, alienación, angustia, indignación.

Redes, robotización e inteligencia artificial son realidades técnicas inevitables, pero que no pueden ir acompañadas de desregulación laboral y de aristocratización de la economía. Es profundamente falso que los llamados emprendedores puedan ganar mucho dinero partiendo de la nada, la nueva mitología tecnocrática, que sirve a los mismos intereses monopolistas y de acumulación de capital clásicos: un directivo con logaritmos de Silicon Valley persigue los mismos intereses financieros que un devastador industrial de mitad del siglo XIX, no es un filántropo. Debemos evitar que la revolución digital nos lleve a contextos de propuestas totalitarias.

O se revierte este escenario tecnoreaccionario o el conflicto está servido.

Serán los sindicatos, desde una óptica sociopolítica inevitable, los que deberán marcar una nueva agenda sindical, que debe incorporar la fiscalidad de las tecnológicas, el medio ambiente, la garantía de rentas básicas, el fortalecimiento de los servicios públicos y la defensa de la cohesión social, a cualquier coste. Aprovechemos también una oportunidad histórica como son los ODS; es importante que se hable por primera vez, en una carta unánime de Naciones Unidas, del derecho a un empleo justo y digno. Esa apuesta no es baladí, hay que volver a situar en la centralidad el trabajo como un derecho, de vida y dignidad. En el fondo, situar los derechos y el ser humano en la centralidad de la agenda global. Que no nos intoxiquen con debates transhumanistas, como le gusta denominarlos al historiador Yuhal Noah Harari.

Y sí, son claramente propuestas políticas.

Nicolás Cortés Rojano

Director de *Sud*

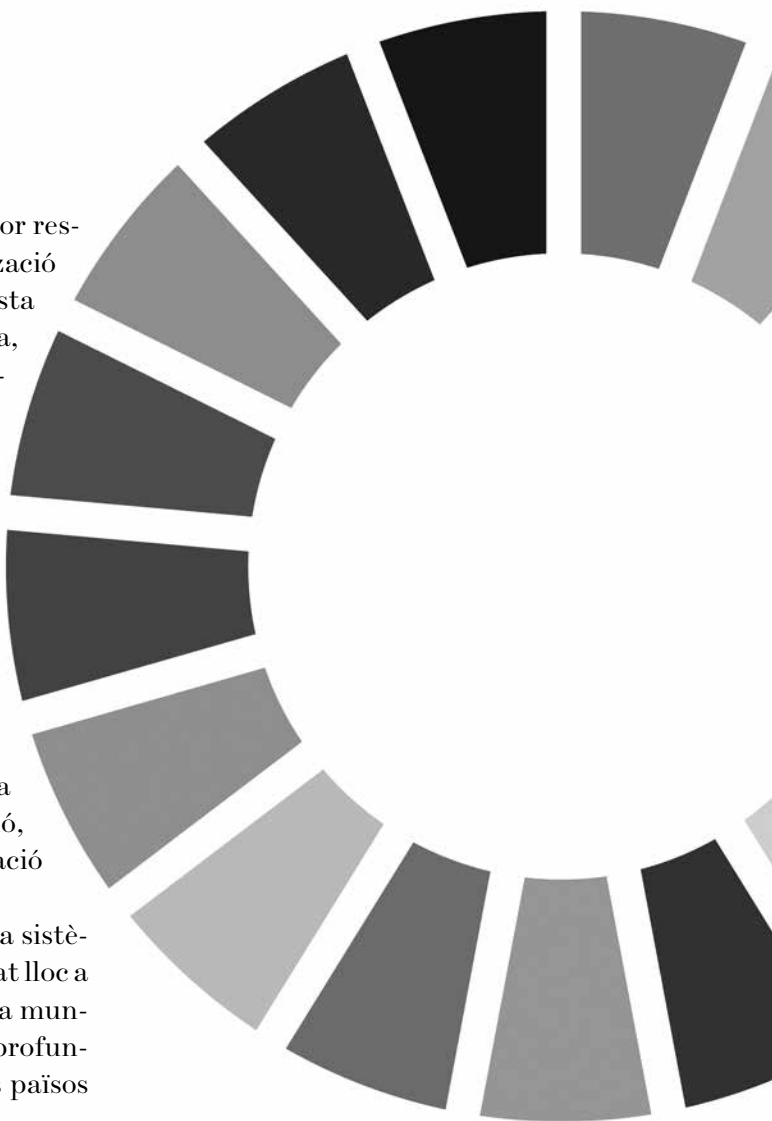

Educació transformadora per a una **ciutadania global**

El procés globalitzador respon a la mundialització del sistema capitalista i, en conseqüència,

de les seves dinàmiques estructurals. Aquest procés, que s'ha anat desplegant des de la Segona Guerra Mundial, ha estat potenciat per les transformacions tecnològiques en l'esfera productiva i per la imposició de la doctrina neoliberal (a partir dels anys vuitanta i noranta del segle passat), que promou la liberalització, la desregulació, la privatització i l'estabilització macroeconòmica.

Des d'aquesta perspectiva sistèmica, la globalització ha donat lloc a una articulació de l'economia mundial caracteritzada per un aprofundiment dels vincles entre els països

en els àmbits productiu (cadena de valor global), comercial (nova divisió internacional del treball) i financer (financerització de les economies)¹. El marc d'acumulació de capital passa a ser global, de manera que el seu origen i capacitat de rendibilitzar-se es transnacionalitzen.

La globalització de les relacions capitalistes ha provocat un increment de les desigualtats de renda i riquesa, la creixent insostenibilitat del medi ambient i el canvi climàtic, i una significativa devaluació democràtica,

entre d'altres. Més enllà d'aquesta evidència, el fet és que el procés globalitzador insereix els territoris i les persones en una estructura d'interdependències a escala mundial, on aquests són a la vegada receptors i emissors de fenòmens d'abast global. Problemàtiques com les que s'acaben d'esmentar, o d'altres com la inseguretat financera, les tensions migratòries o les crisis humanitàries, tenen un caràcter transnacional i reclamen solucions globals. El seu tractament requereix, doncs, la implicació d'una multiplicitat d'actors (públics i privats), per tant, d'una governança multinivell i multiactor.

¹ CAIRÓ, G. (2018) "La formació històrica del sistema capitalista mundial" a CAIRÓ, G.; MAESTRO, I.; FRANQUESA, R; MARTÍ, X.; PALACIOS, JC *Economia Mundial. Desconstruint el capitalisme global*. Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona.

En definitiva, les tradicionals categories local i mundial tendeixen a redibuixar-se. Davant la idea que el que és local resta subsumit a les lògiques globalitzadores, el primer també cal concebre'l com a espai per articular processos socials que avancin vers un autèntic desenvolupament humà sostenible, a partir de models d'organització propis construïts des de baix².

En principi, l'Agenda 2030 ens situa en aquesta lògica si ens hi apropem amb una perspectiva d'universalitat, interconnexió i interdependència dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS): corresponsabilitza tots els països, pretén que redundi en benefici de totes les persones, se sustenta en la naturalesa interconnectada i indivisible dels 17 ODS, reclama la participació activa de tots els segments de la societat, i també la creació d'aliances entre tots els actors de desenvolupament³.

Des d'una perspectiva crítica, el marc de la justícia global supera les limitacions conceptuals i polítiques associades a l'Agenda 2030, com ara el feble tractament que es fa dels drets humans, l'escassa incorporació de la visió feminista, la poca atenció a qüestions clau com les migracions o la cultura, i sobretot, la (in)com-

patibilitat entre la vigència de les relacions capitalistes i una veritable justícia global. En aquest sentit, tot i la necessitat de seguir aprofundint en les seves bases teòriques, planteja una mirada més completa que situa al centre la universalitat dels drets humans (en tota la seva amplitud) i la corresponsabilitat de tothom per garantir-la, que interpel·la el determinisme de les estratègies de desenvolupament basades en l'esquema clàssic Nord-Sud, alhora que proposa la transformació de les relacions estructurals de poder que generen desigualtats (de tota mena), molt arrelades a les lògiques de funcionament del sistema econòmic dominant. Com planteja Andreotti, la justícia global implica cercar altres possibilitats de coexistència en un planeta que és finit, com a contra-

---

2 ZURBANO, M.; GAINZA, X.; BIDAURRATZAGA, E. (2014). *Interrelación Local-Global en los procesos de Desarrollo Humano Local*. Bilbao: Hegoa.

3 UNITED NATIONS SYSTEM STAFF COLLEGE. *La Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible*.

4 Andreotti, V., Stein, S., Ahenakew, C., Hunt, D. (2015). «Mapping interpretations of decolonization in the context of higher education», a *Decolonization: Indigeneity, Education & Society*, Vol. 4; Núm. (1): 21-40.

5 MESA, M. (2000). «Precedentes y evolución de la educación para el desarrollo: un modelo de cinco generaciones» a *Papeles para la Paz*. Núm. 70; Madrid.

posició a l'«imaginari» que identifica desenvolupament amb modernitat (occidental), però que alhora supera el que diu que la prosperitat passa per l'emancipació dels oprimits⁴.

La contextualització d'aquest debat esdevé necessària per entendre, primer, la importància de l'educació com a pilar fonamental d'una cooperació per al desenvolupament transformadora, i segon, el marc de referència envers el qual cal orientar l'educació.

L'Educació Transformadora per a una Ciutadania Global

Manuela Mesa ofereix una bona síntesi sobre l'evolució del que es coneix com a Educació per al Desenvolupament (EpD)⁵. A partir d'una aproximació historicoestructural, que posa en relació les visions sobre el desenvolupament i les seves fites, els actors i les seves estratègies, l'autora identifica cinc generacions d'EpD, organitzades sobre la base del discurs dominant en cada moment i la tipologia d'accions. La **primera** (1940-50) es caracteritza per un enfocament caritatiu i assistencial de la cooperació al desenvolupament, amb un fort caràcter humanitari i on les accions de sensibilització estaven orientades principalment a la captació de fons. La **segona** (1960)

obeeix a un enfocament *desenvolupista*, vinculat a les tesis de la modernització, amb una mirada sobre el desenvolupament de més llarg termini (enfront de l'assistencialisme) que promou la participació dels actors locals i on les accions d'EpD incorporen també la informació sobre el contingut dels projectes, a més de la mera recaptació de fons, encara que hi prevaldrà un enfocament eurocèntric i determinista. La **tercera** (1970) respon ja a una EpD crítica i solidària, on es fa palesa una major presa de consciència sobre la responsabilitat històrica del Nord en el subdesenvolupament del Sud, i en conseqüència, l'EpD deixa de tenir un caràcter informatiu o recaptador per també analitzar les causes estructurals del subdesenvolupament i la seva vinculació als processos colonitzadors. La **quarta** (1980) apunta a l'enfocament del desenvolupament humà sostenible, qüestionant la insostenibilitat social i mediambiental dels models de desenvolupament tant al Nord com al Sud, i ampliant l'agenda de l'EpD a moltes altres temàtiques, com ara els problemes ambientals, els conflictes, el racisme o els fluxos migratoris, entre d'altres. Finalment, la **cinquena** (1990 i el nou segle), planteja una crítica radical

al concepte de desenvolupament i a les dinàmiques globalitzadores, on l'EpD s'enfoca vers la creació d'una ciutadania global a favor de la igualtat de drets i la responsabilitat compartida.

El model de les generacions de l'EpD ressalta la multiplicitat de

visions al voltant d'aquest concepte, determinades per l'aproximació que es fa als termes desenvolupament i educació, més enllà d'altres consideracions vinculades al context històric en què es produeixen. També posa en relleu la participació d'un creixent nombre i tipologia

d'actors cada cop més diversos (Administracions, ONGD, moviments socials, entitats del tercer sector, centres educatius, universitats, institucions de recerca, organitzacions sindicals, mitjans de comunicació, etc.), així com d'estratègies d'acció. Tots aquests enfocaments con-

tinuen, però, coexistint en l'actualitat i les línies que diferencien les esmentades generacions són sovint difuses.

L'educació transformadora continua sent un procés en construcció, tant des del punt de vista conceptual com metodològic. Els debats més avançats sobre la matèria coincideixen en la necessitat de promoure una educació per a la ciutadania global, que contribueixi a construir una «identitat cosmopolita i global» que estableixi connexions entre les dimensions local i mundial (tant a l'hora d'identificar les causes com les solucions), conscient, crítica, que qüestiona la realitat que l'envolta, que no és neutral i pren partit, responsable, compromesa i mobilitzada davant dels mecanismes que generen les injustícies i la vulneració dels drets humans arreu. Així, els processos educatius es construeixen a partir d'un enfocament basat en drets i són participatius. D'altra banda, la UNESCO parla dels àmbits d'aprenentatge d'una ciutadania mundial: el cognitiu (entendre la complexitat del món), el socioemocional (adquirir valors, actituds i competències socials) i conductual (compromís ciutadà per a l'acció)⁶.

Més enllà de categoritzacions, una autèntica educació transfor-

madora que cerqui la justícia global ha de ser capaç de posar en pràctica l'enfocament abans descrit mitjançant la seva articulació al voltant d'uns eixos temàtics, la implementació de metodologies apropiades en els diferents àmbits educatius i la participació activa de tots els agents.

Els eixos temàtics, seguint l'esquema proposat per Edualter⁷, s'am-

plien per incorporar més continguts d'aprenentatge: l'equitat de gènere; la cultura de la pau i la no-violència; la defensa dels drets humans, la governança democràtica i la participació ciutadana; la sostenibilitat en totes les seves dimensions, i la interculturalitat crítica. Els principis i valors que orienten aquests sabers són: la contextualització a la realitat del territori, la construcció conjunta

i el treball en xarxa, el coneixement obert i compartit, l'equitat i la sostenibilitat. L'aprenentatge es promou a partir de propostes educatives que afavoreixen competències com l'escolta, el diàleg, la reflexió crítica, l'autonomia o la solidaritat. En aquest sentit, l'Aprenentatge Servei (APS) combina ambdós processos en un sol projecte, tot permetent que les persones participants aprenguin mentre treballen sobre necessitats socials reals de l'entorn, afavorint així la participació ciutadana i la cohesió social⁸.

L'educació transformadora per a la ciutadania global cal impulsar-la des de tots els àmbits: formal, no formal i informal. Per tant, reclama, i alhora afavoreix, l'establiment de sinergies entre un ampli ventall d'agents educatius, abans esmentats. Aquestes xarxes de col·laboració permeten l'articulació d'iniciatives més àmplies, arrelades, riques i de més impacte, a partir de

la construcció de maneres de treballar compartides al voltant d'un projecte comú. Aquesta lògica contribueix a transcendir l'esquema clàssic entorn del qual es defineixen les dimensions de l'EpD (sensibilització, educació i formació, recerca, incidència i mobilització) pel que fa als seus continguts i impulsors, precisament per promoure la transversalitat de les dimensions i la participació col·lectiva dels actors en cadascuna d'elles.

En el context actual on emergeixen els discursos d'extrema dreta, la criminalització dels menors estrangers tutelats, els extremismes violents, on es reproduïxen els episodis de violència masclista, creïxen les desigualtats o s'aprofundeix el deteriorament ambiental, l'educació transformadora per a la ciutadania global en clau de justícia i basat en drets pren encara més rellevància. En definitiva, una educació entesa com a procés, que s'adreci també a l'aprenentatge d'habilitats i actituds, que promogui la participació i l'activisme, i que sigui realment transformadora.

6 UNESCO (2015) *Educación para la ciudadanía mundial: temas y objetivos de aprendizaje*. París.

7 EDUALTER <http://competenciesiepd.edualter.org/ca/la-guia/eixos-competencials>.

8 BÄR, B.; CAMPO, L.; MONZÓ, M.; RIFÀ, J. (2018). *Educació per a la ciutadania global i l'aprenentatge servei*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

Xavier Martí-González

Profesor d'Economia Política Internacional
de Blanquerna-Universitat Ramon Llull

Emprenedors de la **precarietat**

En els darrers anys i sempre des dels mateixos sectors, cosa que no és casual, s'ha posat de moda parlar d'una paraula «mantra»: emprenedor. El concepte, utilitzat fins a la náusea, amaga, molt sovint, una trampa en la qual correm el risc de caure pensant que el mot s'utilitza de forma sincera i amb la finalitat per a la qual es va crear.

Al nostre país, els darrers anys la paraula ha fet fortuna i de vegades sembla que tot aquell que no és em-

prenedor viu ancorat en el passat, fora de la modernitat i dels temps que vivim o hem de viure.

I el cas és que dins aquesta nova emprenedoria, s'ha estès de forma alarmant el fenomen de les plataformes digitals, aquestes empreses «emprenedores» que faciliten que mitjançant sistemes de repartiment tots tinguem el plaer de rebre el que sigui en qüestió de minuts. La realitat, però, és que generalment, darrere aquesta imatge del repartidor —perdó, *rider*— per estar a l'altura

dels temps, s'amaga una explotació laboral portada a l'extrem que dinamita les relacions laborals i precaritza els joves.

No ens enganyem, darrere les famoses plataformes digitals que tots tenim al cap s'amaguen totes les formes possibles de precarietat: temporalitat abusiva i fraudulenta, temps parcial involuntari, hores extremes, falsos autònoms, en definitiva, un frau a la legislació laboral.

Aquestes empreses imposen als seus treballadors condicions labo-

rals i de Seguretat Social que perjudiquen, restringeixen o directament suprimeixen els drets reconeguts legalment. Moltes persones dedicades al repartiment a través de les plataformes es troben en situació de necessitat social i precarietat extrema, amb salaris ínfims i jornades extenuants.

Davant d'aquesta situació, tots plegats hauríem de posar en qüestió això que alguns ens volen fer creure que és el futur, aquesta emprenedoria miraculosa que permet que qui

vulgui es realitzi, això sí, amb el peatge —ineludible?— de la precarietat i l'explotació més absoluta.

Els sindicats han donat ja els primers passos per posar fre i erradicar aquesta explotació, moltes vegades vergonyosa. En primer lloc, demanant quelcom tan revolucionari com que aquestes empreses compleixin la llei, que acatin les normes establertes i no pretenguin fer una legislació a mida amb l'excusa que els temps han canviat i ells representen el futur.

Aquest país es va dotar ja fa anys d'un instrument que, malgrat els esforços d'alguns, continua funcionant: la negociació col·lectiva. S'ha de posar llum i taquígrafs sobre aquests projectes emprenedors

però, i potser aquí radica el problema, podríem reconèixer per totes les parts l'existència de relació laboral i, per tant, l'extensió de tots els drets que ara es neguen als treballadors.

Hem d'acabar amb la gran mentida que suposen aquestes noves formes empresonadores que ens han volgut vendre com el futur, com a perfectes, com a autogestionades o com a modèliques, perquè permeten que cadascú treballi el que vulgui o com vulgui. ¿De veritat podem parlar de realització empresarial per a aquella persona que es passa hores i hores damunt un vehicle de dues rodes sense vacances, sense dret a prestació per desocupació i sense cap prevenció de riscos laborals?

Sincerament, aquesta forma de treballar, aquesta explotació, recorda poderosament aquella vella imatge dels homes que a la plaça dels pobles esperaven que el cacic de torn decidís quins tindrien possibilitat de treballar per quatre rals i qui no. No sembla que hi hagi gaire diferència entre aquella situació i la de l'ordinador que mitjançant el totpoderós algoritme decideix qui fa què, quan i com. Realment, si aquest és el vehicle de la modernitat, del futur, que algú l'aturi per poder-ne baixar.

J.M. Garcia-Pastor
Periodista

Un país divers, una oportunitat de **futur**

Catalunya està vivint en els últims temps una situació d'emergència social persistent relacionada amb els fluxos migratoris que ens arriben, ja sigui el flux de persones refugiades, el de migrants que travessen la Mediterrània Occidental o el dels joves que migren sols des de l'Àfrica del Nord i l'Àfrica Occidental. La raó per la qual parlem d'emergència no està vinculada al nombre sinó a la vulnerabilitat que viuen les persones que emprenen aquests camins. En el cas dels refugiats, es tracta de persones que han hagut de trencar sobtadament els seus vincles amb la seva societat per fugir de persecucions, violència i conflictes armats. En el cas dels migrants que travessen la Mediterrània, ens trobem amb persones que han passat ja un llarg trajecte ple de dificultats a través del Sàhara i dels països de la riba sud i que, finalment, arriquen la seva vida

per arribar a la pròspera Europa per mar, un flux que té l'origen en l'enorme gradient de desigualtat econòmica entre el sud d'Europa i el nord d'Àfrica i que no s'aturarà fins que aquestes desigualtats es puguin corregir, ni que sigui parcialment.

Ara però, cada cop més, els migrants que arriben a les nostres costes ja no són, només, persones adultes que vénen a buscar feina i oportunitats, sinó que, també, arriben en nombre creixent infants i joves que emprenen projectes migratoris primerencs, moltes vegades acordats amb les seves famílies, uns projectes que responen a la manca d'oportunitats i d'expectatives amb què es troben en els seus països d'origen. En aquest cas, a més de la vulnerabilitat viscuda en els trajectes, aquests joves arriben a casa nostra en una edat que requereix una màxima protecció per part dels poders públics i que ens planteja el repte de donar-los un suport espe-

cial per ajudar-los en el seu procés cap a l'emancipació.

Tots els fenòmens migratoris que ha viscut Catalunya en els darrers 100 anys —i ho podríem fer extensiu a segles anteriors—, han contribuït a fer de la nostra una societat diversa. En els darrers anys, aquesta diversitat cultural i d'orígens s'ha diversificat encara més. Les societats diverses, però, tenen l'oportunitat de transformar aquesta diversitat en més prosperitat, en més interacció tant a dins com a

fora del país. Entenent la diversitat com un valor, la societat catalana s'ha posicionat clarament sempre a favor de la convivència en el marc de la diversitat i ho ha fet a partir de la suma i no de la resta. Com ho va demostrar, per exemple, la massiva manifestació del 18 de febrer de 2017 a Barcelona sota el lema «Volem acollir».

Des del Govern, a través de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) estem donant atenció integral a aquests

menors. És un deure moral que no es pot defugir. Així, es treballa per oferir-los un sostre i manutenció: i també es procura per la seva educació, la formació, l'atenció emocional, l'empoderament, la relació amb la comunitat, la inserció laboral i l'acompanyament permanent per part d'equips professionals especialitzats.

Amb tot, és evident, i cal ser realistes, que l'arribada d'infants i joves migrats sols ha posat en tensió el sistema de protecció a la infància del nostre país, el qual ha hagut de fer front a una situació complexa de dimensions molt grans i amb conseqüències socials que tenen afectacions i necessiten respostes d'amplis consensos. Així, i malauradament, al nostre país també s'han viscut episodis de xenofòbia i racisme explícit en dues localitats, Canet i Castelldefels, quan dos centres on resideixen aquests joves foren atacats.

Aquests episodis responen a una creixent presència de l'extrema dreta als mitjans de comunicació i a l'impuls dels discursos xenòfobs que fan alguns partits polítics, davant dels quals cal un pacte entre institucions i forces polítiques de signe divers per aturar les crides a

la intolerància i per defensar els valors republicans de la llibertat, la igualtat i la fraternitat. I, alhora, per fomentar el discurs de la construcció d'una Catalunya plural que sàpiga treure partit de la diversitat cultural i lingüística; un país que defensi la perspectiva dels drets dels adolescents i joves (tinguin l'origen que tinguin) i una societat que contempli la diversitat com un valor positiu que ofereix oportunitats de millora.

Vull fer notar, però, que per fer front a aquest repte social immens necessitem, a més, treballar colze a colze amb molts agents socials diversos del país; des dels sindicats fins al tercer sector social passant per les escoles, els clubs esportius... Així, des del Govern de la Generalitat s'ha posat en marxa el mecanisme de coordinació continu entre el Govern i el tercer sector, la qual cosa ha de permetre monitoritzar l'estat de la situació i coordinar de manera

conjunta l'abordatge de l'acollida dels infants i joves migrats sols que arriben i la seva atenció contínua. Alhora que s'ha impulsat la Taula d'atenció integral dels menors sense referents familiars que coordina l'atenció i les polítiques del Govern en aquesta matèria. Aquesta taula està integrada per representants dels Departaments de Treball, Afers Socials i Famílies, d'Interior, d'Ensenyament, de Salut, de Presidència, d'Exteriors i d'Administració Pública, així com de l'Ajuntament de Barcelona, de l'Associació Cata-

lana de Municipis, de la Federació Catalana de Municipis, de col·legis professionals, sindicats i d'entitats del tercer sector.

Seguim treballant, doncs, per fer possible un país divers, que atengui i doni resposta a totes les necessitats socials i lluiti contra la vulnerabilitat.

Chakir El Homrani

Conseller de Treball, Afers Socials i Famílies
de la Generalitat de Catalunya

Reptes i oportunitats de l'arribada d'infants i joves emigrats sols

El fort creixement de l'arribada d'infants i joves emigrats sols ha posat de manifest, d'una banda, el gran esforç del Govern de la Generalitat i dels professionals del sistema de protecció dels adolescents i joves migrats sols per donar una resposta urgent a aquesta realitat; de l'altra, però, també ha evidenciat els grans dèficits que presenta aquest sistema de protecció, i que tenen molt a veure amb la manca de recursos materials i humans per atendre'ls adequadament.

Actualment, segons les dades facilitades pel Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, a Catalunya hi ha 4.183 infants i joves emigrats sols que estan sent atesos pel sistema de protecció. El creixement del nombre de nois i noies atesos s'ha produït concretament des de l'any 2017, en què es va més que doblar el nombre de casos atesos (de 637

de l'any anterior, a 1.435). L'any següent es van atendre 3.697 infants i joves emigrats sols. Aquest augment ha significat per la Direcció General d'Atenció a la Infància i a l'Adolescència (DGAIA) passar de tenir acollits 495 infants i adolescents el 2016 a tenir-ne 4.183 el juny del 2019.

És evident que aquest fort creixement i la necessitat urgent de fer una primera acollida d'aquests nois i noies necessitava disposar d'uns recursos materials i humans per atendre'ls adequadament, però aquests recursos no hi eren, i això ha posat en risc la qualitat de l'atenció d'aquest sistema de protecció. Alhora, aquest fet ha suposat també una sobrecàrrega per a les persones treballadores d'aquests centres, que no han comptat amb els recursos necessaris per atendre uns infants i joves que presenten necessitats diferents i demanen una atenció específica.

Aquests joves han arribat a Catalunya fugint de situacions molt difícils, de conflictes bèl·lics, de la pobresa, de la manca d'oportunitats al seu país, i hem de ser conscients que la seva decisió de marxar del seu país i arribar al nostre no és una decisió temporal, han vingut per quedar-se. Segons un estudi del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies sobre els infants i joves emigrats, basat en l'anàlisi de qüestionaris i grups de discussió fets a aquest col·lectiu, les principals raons que donen aquests nois i noies per emigrar del país d'origen són la falta d'expectatives, la situa-

ció de pobresa i raons laborals. Tanmateix, les principals expectatives que tenen un cop han arribat al destí, és la inserció laboral, fer alguna formació laboral, regularitzar la seva situació.

Tot i així, els mitjans de comunicació han entrat al debat per traslladar una opinió molt esbiaixada sobre la immigració, incrementant l'estigmatització d'aquest col·lectiu i provocant entre la ciutadania un sentiment de rebuig i d'inseguretat. En aquest sentit, això ha impulsat també la sensació d'emergència i d'insostenibilitat d'aquesta situació.

Finalment, el Govern de la Generalitat a principis d'any va presentar l'*Estratègia catalana per a l'acollida i la inclusió dels infants i joves emigrats sols*, un document en el qual han participat professionals del sector i representants de tots els actors implicats, inclosos els sindicats.

En el procés d'elaboració d'aquesta Estratègia, la UGT de Catalunya, juntament amb altres agents socials i professionals, vam concretar qüestions relacionades amb les condicions laborals dels equips de treball als centres d'atenció, per fer front al problema de l'envelliment de les plantilles, per complir els estàndards de qualitat dels centres d'acollida, per evitar l'intrusisme de persones sense la formació adient per fer l'atenció als centres, per proposar mesures destinades a garantir la seguretat en el lloc de treball, per desenvolupar mesures d'atenció socioeducativa alternatives per als joves refractaris a la convivència als centres, i per crear espais d'actuació transversal entre la DGAIA, Justícia Juvenil i Salut Mental.

Des de la UGT de Catalunya hem fet una valoració positiva d'aquesta eina que ha de millorar l'acollida, l'atenció i la protecció d'aquests jo-

ves i infants. Ha estat un document compartit i consensuat per tots els qui hi hem participat, però, una vegada presentada, s'han de posar en marxa ja tots els recursos que permetin engegar aquest sistema de protecció. I per fer-ho, cal que es concreti l'assignació d'un pressupost que permeti donar resposta a les necessitats d'aquest col·lectiu, amb planificació, prevenció, acompanyament i dissenyant els itineraris individuals que acompanyin aquests joves en la seva transició a la vida adulta i permetin la seva inclusió social amb garanties de futur.

No fer-ho suposaria, ja no només perdre la inversió realitzada, sinó que també hem de valorar el cost social que tindria el fet d'haver d'actuar quan el mal ja s'ha fet. No és el mateix acollir i oferir una perspectiva futura de projecte de vida per a aquests nois i noies, que després haver d'actuar i recuperar-los des de situacions de risc i vulnerabilitat.

Les limitacions pressupostàries no poden ser l'excusa per perdre l'oportunitat d'afegir el valor d'aquests joves a la nostra societat. Per a la UGT de Catalunya estem al davant d'un repte i d'una oportunitat. Està en joc el futur d'uns nois i noies que van decidir fer sols el seu

procés migratori per formar part de la nostra societat i poder tenir un projecte d'autonomia personal. Que passin a contribuir com a futurs ciutadans de la nostra societat requereix que es doni continuïtat a l'atenció en el seu procés de transició a la vida adulta i a l'autonomia personal. Sens dubte, aquesta és una inversió de futur de país i no podem regatejar els recursos que necessita.

Per últim, volem parlar dels professionals que atenen i acompanyen aquests nois i noies. Han patit directament les conseqüències del col·lapse del sistema de protecció dels menors no acompanyats, i treballant des de situacions de precarietat i d'elevada tensió és molt difícil mantenir la qualitat de l'atenció que han de proporcionar a aquests infants i joves. Per poder facilitar una acollida amb garanties i una atenció de qualitat, primer de tot hem de protegir els drets de les persones treballadores que atenen aquests infants i joves.

La tasca que desenvolupen aquests professionals té com a principal eix d'actuació el benestar, la cura i el desenvolupament d'infants i adolescents que necessiten una especial protecció de l'Administració. Una tasca essencial per poder

desenvolupar l'estratègia catalana per a l'acollida i la inclusió dels infants i joves emigrats sols. I és per aquest motiu que hem de realçar la feina dels professionals que els atenen i reconèixer la dificultat, el risc i la necessitat de tenir uns professionals qualificats i especialitzats que sovint estan exposats al desgast i a situacions d'estrès i de risc. La manera de fer-ho és contractant els professionals que es necessiten en condicions salarials i laborals dignes, i que puguin desenvolupar la seva feina en uns paràmetres de seguretat adients.

L'estratègia ha de ser el full de ruta que permeti atendre les necessitats dels infants i joves emigrats sols més enllà de les seves necessitats bàsiques i immediates. Ara bé, si volem que no es quedi en un paper i que com a país donem una resposta integral a aquests nois i noies que els permeti construir el seu projecte personal de vida de manera autònoma, hem de transformar aquest paper en recursos humans i materials i en mesures que permetin regularitzar la seva situació.

Enriqueta Durán i Eva Pino

Secretaria de Polítiques Socials de la UGT
de Catalunya

La tecnologia: una oportunitat o una amenaça per a la democràcia?

En els darrers anys hem pogut sentir diverses denúncies, més o menys fonamentades, d'intents d'ingerència externa en processos electorals celebrats en països del nostre entorn. Moltes d'aquestes acusacions situaven la tecnologia digital al centre de l'intent d'ingerència. Com és natural, aquests fets han tingut un impacte en la confiança que la ciutadania diposita en internet com a eina per millorar el funcionament democràtic de les nostres societats, fins

al punt de crear un cert consens al voltant de la idea que només el vot tradicional, amb urnes i paperetes, pot garantir unes eleccions lliures, justes i transparents.

Si analitzem amb calma la realitat, però, veiem la necessitat de, com a mínim, matisar aquesta percepció. És clar que, en països com el nostre, els electors seguim votant amb una papereta, presencialment o per correu. Però molts dels tràmits del procés electoral a l'Estat espanyol s'han digitalitzat en els darrers

anys (la transferència i agregació de dades o el cens electoral, entre d'altres) sense que això hagi suposat cap problema. Amb això, intento dir que, encara que tinguem la impressió que el sistema tradicional de vot, amb urnes i paperetes, és més segur davant de potencials ingerències telemàtiques, aquestes són ja susceptibles de produir-se en els molts passos del procés electoral que, tot i ser menys visibles, són molt rellevants i estan plenament digitalitzats des de fa anys. La bona notícia és que

aquestes interferències no s'han produït, fet que demostra la fiabilitat, la seguretat i l'eficiència de la tecnologia usada.

Per altra banda, cal dir que les investigacions posteriors han conclòs que la majoria de les denúncies d'ingerències externes en processos electorals no han pogut ser demostrades o s'han limitat a l'habitual intent de «compra» de voluntats de determinades persones, és a dir, a les interferències que podien existir abans de l'arribada d'internet.

Per últim, és important recordar que els processos electorals tradicionals presenten alguns punts dèbils importants, com poden ser els problemes per participar i fer-ho d'una forma segura de col·lectius com els ciutadans no residents o les persones amb discapacitats.

Hi ha diversos casos que exemplifiquen la introducció exitosa del vot electrònic. Estònia (un país molt condicionat per la imponent potència de la veïna Rússia) fa anys que ofereix a la seva població la possibilitat de votar digitalment i no ha patit cap problema seriós d'ingerèn-

cies externes. En les recents eleccions parlamentàries, el 43,8% dels votants que van emetre el seu vot ho van fer digitalment.

Suïssa és un altre bon exemple. El país de referència en democràcia directa (al marge de les eleccions, celebra consultes i referèndums sobre matèries concretes cada trimestre) ha anat introduint el vot digital progressivament en els darrers anys. El govern federal acaba de certificar la seguretat i eficàcia d'un software de vot digital que permetrà, de cara a les eleccions federals d'octubre, que els cantons que ho desitgin puguin

oferir el vot per internet a la totalitat de la seva població (avui dia, mitja dotzena de cantons ja ofereixen aquesta possibilitat al 50% de la seva població). D'aquesta forma, els electors suïssos, que voten molt majoritàriament per correu, no hauran de desplaçar-se fins a l'oficina de correus o fins a la bústia més propera per exercir el vot.

A escala subestatal, és destacable la recent implementació del vot digital a les eleccions de l'estat australià de Nova Gal·les del Sud o a les municipals de diverses províncies canadenques, així com la gran quantitat de consultes digitals de tot tipus impulsades per ajuntaments i governs locals d'arreu.

El vot digital també s'està estenent progressivament en la celebració d'eleccions i consultes dins d'organitzacions de tota mena: des de partits polítics (l'SPD va oferir vot digital als seus militants perquè donessin la seva opinió sobre l'acord de coalició amb la CDU), fins a les cambres de comerç (com hem vist recentment a les cambres catalanes), passant per clubs esportius (com ja passa a Dinamarca) o associacions professionals (com és el cas del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya o del Col·legi d'Odontòlegs i Estomatòlegs de Catalunya). En

totes aquestes experiències, la participació s'ha multiplicat, millorant substancialment la qualitat democràtica de l'organització, al mateix temps que els costos de les consultes o votacions s'han reduït.

No es tracta d'eliminar el sistema tradicional de vot, necessari en una societat on encara hi ha dificultats d'accés als coneixements digitals, sinó d'oferir un canal complementari per exercir el vot, que permeti garantir els drets polítics de tots els ciutadans i augmentar la seva participació, sigui en la presa de decisions públiques o en el si de les organitzacions de què formen part.

La tecnologia no és bona o dolenta *per se*. Cal fer-ne un bon ús, saber quins avantatges ofereix i quines limitacions té. Cal estudiar l'impacte del seu ús en les nostres democràcies (que ja existeix encara que no puguem votar digitalment), pensar si cal regular certs aspectes i oferir als ciutadans un accés igualitari als coneixements tecnològics que els permeti participar més i millor en la gestió del bé comú.

Albert Royo i Mariné

Director d'Afers Públics de Government
To You (Gov2u)

Desigualtat, distribució i redistribució

Els programes d'ajustament estructural dels anys 80 i 90 van ser un conjunt de mesures de política econòmica dictades per l'FMI i el Banc Mundial als països del sud després de la gran crisi del deute que va afectar bona part dels països del tercer món i Europa de l'Est. Es tractava que els països receptors d'ajuda al finançament pel pagament del seu deute —contret amb la banca de països industrialitzats— apliquessin a canvi una recepta única consistent en un paquet de reformes liberalitzadores de l'economia i austeritat, amb

l'objectiu de sanejar els comptes públics i facilitar el pagament dels deutes. Les mesures es van basar a privatitzar mercats de sectors estratègics en mans de l'Estat i reduir despesa pública, entre d'altres. Els resultats van tenir efectes negatius sobre la població i el seu benestar, i va augmentar la desigualtat en el repartiment de recursos.

Trenta anys més tard, els països més afectats per la darrera gran crisi econòmica a Europa van haver d'aplicar polítiques molt similars a les dels programes d'ajustament dels anys 80. Els efectes de la crisi i les polítiques d'austeritat, rescats

bancaris, pagament del deute públic i desregulació de mercats laborals, dictades per les institucions europees i que obedientment van aplicar els països de la zona amb Espanya com a alumne exemplar, van tenir les conseqüències esperades: una forta devaluació salarial i retallades en la despesa pública que han fet que la (pre i re)distribució de la riquesa nacional sigui cada cop més desigual.

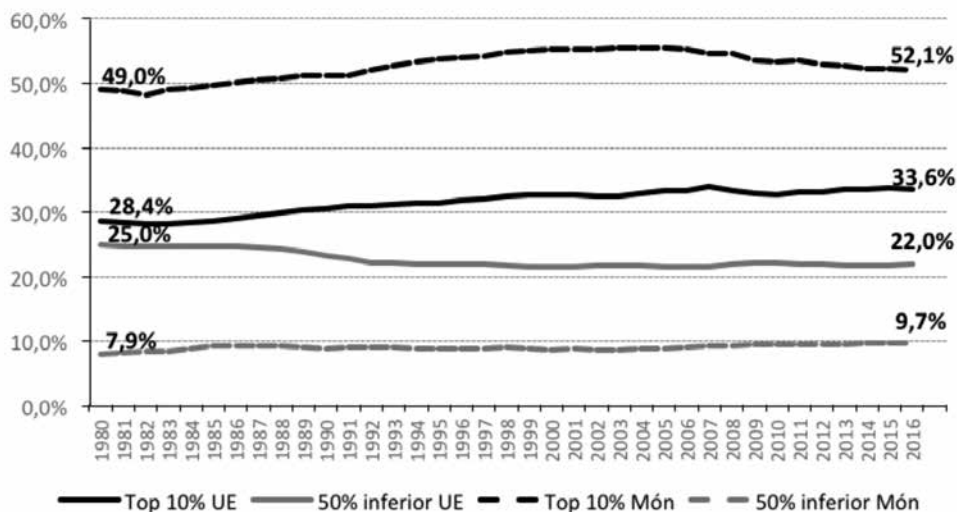
Aquestes polítiques neoliberals i vampiresques de captació de recursos de baix cap a dalt han dibuixat una estructura predistributiva de la riquesa ben clara i favorable als

interessos del capital i la seva acumulació. Els salaris (abans els del sud, ara tampoc els del nord) ja no cobreixen les necessitats bàsiques i neix una nova classe de treballadors i treballadores, el precariat. Les que tot i tenir feina, no arriben a final de mes.

Des del 1980, la desigualtat d'ingressos s'ha incrementat arreu del món i també a Europa. L'any 1980, a Europa el 10% de la població amb més ingressos disposava del 28,4% del pastís. El 2016 disposava del 33,6%. El 1980, el 50% de la població amb menys recursos disposava d'un 25% del total d'ingressos. El

Figura 1. Participació del 10% de majors ingressos i del 50% de menors ingressos, als ingressos totals. Món i UE27

Font: WID.world

2016 disposava de menys proporció, tan sols d'un 22%.

I al món, tot i ser ja molt elevada, la desigualtat d'ingressos va créixer encara més durant el període comprès entre els anys 1980 i 2016: el 10% més ric disposava del 49% dels ingressos mundials el 1980 i el 2016 disposava del 52,1%. Mentre que el 50% de la població disposava del 7,9% dels ingressos el 1980 i d'un 9,7% el 2016.

Les polítiques de redistribució, les que reverteixen parcialment les

desigualtats generades en el procés de distribució de la riquesa nacional, també han quedat tocades i cada cop són menys capaces de compensar els efectes de les polítiques neoliberals afavoridores de l'acumulació de capital.

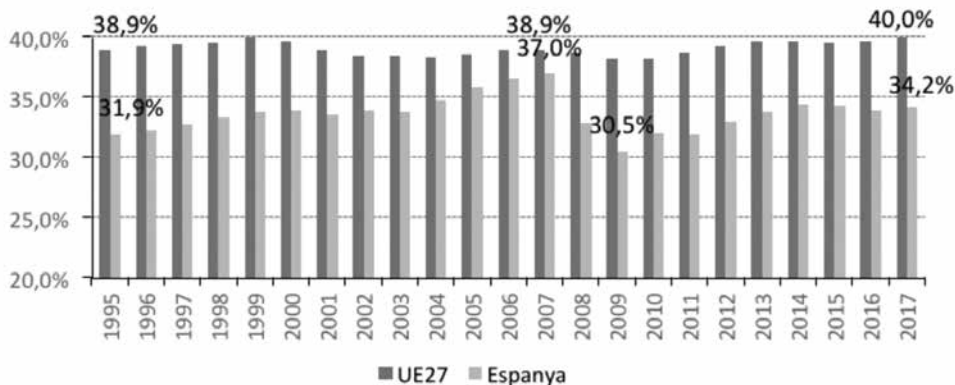
Mentre la recaptació al conjunt dels països de l'Europa dels 27 s'ha mantingut més o menys estable des de l'any 1995 al voltant d'un 40%, la recaptació a Espanya ha patit força variacions. Hi va haver un primer període, del 1995 al 2007, en què Es-

panya va aconseguir seguir un procés de convergència amb Europa en el percentatge de recaptació impositiva respecte al seu PIB, passant del 31,9% al 37% de recaptació. A partir del 2007, però, la crisi i les reformes en l'impost de societats van fer caure la recaptació fins a suposar tan sols el 30,5% dels ingressos estatals el 2009. A partir d'aquí, el percentatge s'ha anat recuperant, tot i que es manté una elevada diferència en l'esforç de recaptació entre la UE dels 27 i Espanya, de 6 punts.

L'Estat espanyol, per tant, ingressa molt menys del que potencialment podria ingressar si recaptés, com a mínim, el 40%

de la riquesa que genera tal com ho fa Europa de mitjana. A menys ingressos, menys capacitat de despesa. D'altra banda, la proporció d'ingressos que provenen de la classe treballadora cada cop és més elevada dins el total de recaptació impositiva. L'estat del benestar, cada cop més afeblit, és sostingut majoritàriament pels impostos al treball i al consum. És a dir, per la població treballadora. La fiscalitat que grava el capital —el capital, justament l'únic guanyador amb la crisi— ha anat reduint-se amb arguments alarmistes de processos globalitzadors deslocalitzadors de capital. Aquests arguments, però,

Figura 2. Recaptació d'impostos i seguretat social, en % del PIB. Europa i Espanya

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat

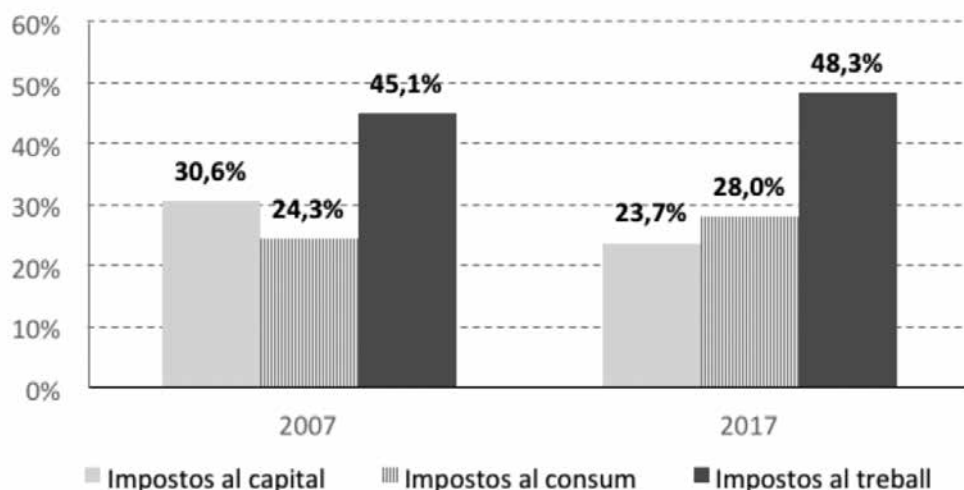
lluny de demostrar-se, s'han vist contradits per estudis recents¹.

Si bé aquesta és una tendència global, les successives reformes impositives que s'han aplicat a l'Estat espanyol durant les darreres dècades han fet que a Espanya s'hagi aguditzat el repartiment desigual de la càrrega impositiva entre el capital i el treball. La recaptació del total d'impostos que graven el capital a Espanya (impost de societats, impost de successions i donacions, impost al patrimoni, etc.) suposava un 30,6% del total de recaptació

el 2007. Deu anys més tard, el percentatge va baixar a un 23,7%. La recaptació dels impostos al consum (l'IVA, principalment) ha passat de representar un 24,3% a un 28,0% per a aquells anys. I per últim, la recaptació dels impostos que graven el treball (l'IRPF i cotitzacions) ha augmentat d'un 45,1% a un 48,3% del total de recaptació per als anys 2007 i 2017.

En definitiva, tenim uns sistemes amb menys capacitat de recaptar i que cada cop graven més el treball i menys el capital.

Figura 3. Recaptació dels impostos al capital, al consum i al treball. Percentatge respecte al total de recaptació. Espanya, 2007 i 2017

Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Eurostat

A escala global, el capital també s'escapa de pagar peatge en el seu procés de creixement. L'existència de paradisos fiscals i les laxes normatives nacionals permeten a les grans empreses i grans fortunes eludir i evadir impostos² amb facilitat. S'estima que el frau fiscal a Espanya suposa un 22,1% del PIB. És a dir que 300.000 milions d'euros, que haurien de tributar, no ho fan, per elusió o per evasió. I els propietaris d'aquests milions són en un 70% grans empreses i grans fortunes³. Els centres *offshore* i paradisos fiscals juguen un paper clau en aquest procés. Durant els darrers anys, la inversió mundial cap a paradisos fiscals s'ha multiplicat per quatre i des del 2008 ha crescut en un 45%. Grans empreses i fortunes, molt ben assessorades per bufets de renom, apliquen tota mena d'enginyeria fiscal per tal d'evitar fer front a les seves obligacions tributàries⁴.

I què podem fer nosaltres? Doncs pressionar des de baix per

aconseguir que els canvis arribin des de dalt. En primer terme, hem de pressionar per aconseguir una distribució més justa de la riquesa, augmentant els salaris, millorant les condicions al mercat de treball i garantint una renda suficient per a tothom. D'altra banda, exigir una redistribució posterior a través de sistemes fiscals justos, basats en la progressivitat —fent pagar més qui més té— i que garanteixin una capacitat suficient de recursos als estats per fer front a la despesa necessària per sostenir un estat del benestar enfortit i capaç de fer front a les noves necessitats assistencials de la població actual i futura.

A nivell global, hem d'incidir en la desaparició dels paradisos fiscals i en obrir el debat sobre una necessària cooperació internacional en termes fiscals. Ens hem posat d'acord en la necessitat d'assolir uns objectius de desenvolupament sostenible (ODS). Ara falta acordar els mitjans comuns que facilitarien assolir-los amb coherència i suficiència i obrir el debat d'una fiscalitat justa i suficient, estatal i global.

Pilar Castellà

Economista i responsable tècnica del
Departament de Relacions Internacionals
de la UGT de Catalunya

1 <http://nadaesgratis.es/admin/se-escapan-los-ricos-cuando-las-comunidades-autonomas-les-suben-los-impuestos/comment-page-1>

2 Eludir impostos és evitar el pagament d'impostos dins el marc normatiu legal. Evadir impostos és pagar menys o no pagar tal com estableixen les obligacions tributàries.

3 Dades de Gestha.

4 Dades d'Oxfam Intermón.

14è Congrés de la Confederació Europea de Sindicats

El mes de maig passat es va celebrar a la ciutat austríaca de Viena, el 14 Congrés de la Confederació Europea de Sindicats. La UGT va estar-hi representada per una delegació de diferents col·lectius: joves, grans, dones, territoris i federacions.

El lema del Congrés, «Una Europa més justa per a tots els treballadors i treballadores», era tota una declaració d'intencions en els temps difícils que ens toca viure, en què estem patint els efectes devastadors de l'austeritat amb grans taxes de

desigualtats socials. Cada vegada, els rics són més rics i els pobres són més pobres. I un element nou, els treballadors i treballadores pobres, persones que tot i tenir feina, no arriben a final de mes.

Vivim moments de grans reptes sindicals, socials i econòmics. A les diferents desregulacions del sistema capitalista, els efectes de la globalització, la crisi econòmica i l'austericidi que la classe treballadora pateix, s'afegeixen grans desafiaments com la digitalització i l'automatització dels diferents processos productius i una aposta clara per minimitzar

els efectes del canvi climàtic. Som conscients que no pot haver-hi treball digne en un planeta mort.

En moments com l'actual, amb el ressorgiment amb força de l'extrema dreta, és on Europa ha de recuperar el lideratge en drets humans, socials i democràtics. I aquí, el sindicalisme europeu, canalitzat a través de la CES, s'organitza per traçar tàctica i estratègia dissenyant polítiques sòlides pel futur de l'economia, la societat i el mercat laboral europeu.

La intuïció amb què vaig assistir al congrés a poc a poc va anar-se

confirmant. Sobretot després d'escoltar amb gran interès —i, perquè no dir-ho, amb grans expectatives— les ponències sobre el pilar social de drets socials de Luca Visentini i el primer ministre de Portugal, Antonio Costa. Portugal, avui, és un exemple de com sortir de la greu crisi de l'any 2008, fent política en majúscules. Coalicions, negociacions i pactes que semblaven impossibles, i el més important, polítiques per a les persones i no per al capital, tot un mirall en què ens agrada mirar-nos per aprendre. L'altra ponència magistral, la del Premi Nobel d'economia i exassessor del Banc Mundial, el professor Joseph Stiglitz, en què va presentar el seu llibre i desordenar alguna consciència amb una visió alternativa per a les economies globals i europees.

Les reivindicacions que des de la UGT de Catalunya anem proclamant van en la bona direcció. S'han d'augmentar salaris. S'ha de repartir la riquesa que es crea, perquè s'està creant riquesa. A casa nostra s'han de derogar les reformes laborals dels governs anteriors que limiten la negociació col·lectiva, ja que

és l'eina que tenim els sindicats per equilibrar la balança i redistribuir els rèdits econòmics.

Fa 100 anys es va fundar l'OIT; fa 100 anys, gràcies a la vaga de La Canadenca, es van establir les 8 hores de treball, 8 hores de lleure i 8 hores de descans, reivindicacions que la UGT ja reclamava el 1910 amb la reivindicació de l'Estatut dels treballadors.

Ara, al segle XXI, ja situem que hem de cobrar més, treballar menys i treballar millor. Si a casa nostra el salari mínim està a prop dels 1.000 euros, no és per la bona voluntat de les patronals, és perquè la UGT de Catalunya ja el vam reivindicar l'any 2006 amb la campanya «Posa't a 1.000», on agafàvem de referència la recomanació de la Carta Social Europea i demanàvem que el salari mínim fos del 60% del salari mitjà del país. I aquesta és una de les solucions, traslladar les millores macroeconòmiques a les butxaques de les classes populars per dinamitzar el consum i frenar l'especulació de les empreses transnacionals i els mercats.

Cobrar més, treballar menys, treballar millor, és situar les 32 ho-

res setmanals més 8 hores de formació. Avui, té més sentit que mai. Els nous models productius influenciats per la indústria 4.0 i la robotització, faran que les empreses siguin molt més productives i no es necessiti tanta mà d'obra; això sí, l'existent serà mà d'obra qualificada. I per qualificar-nos ens hem de formar.

Resumint, l'acció sindical europea va encaminada a la construcció d'una agenda justa i sostenible, per a tothom, amb un clar horitzó: l'any 2030.

Per a aquesta fita comptem amb el lideratge del company Luca Visentini com a secretari general, que en aquesta ocasió compta en una de les quatre vicepresidències amb el company Pepe Álvarez, secretari general de la UGT.

Un equip en el qual conflueixen gènere, joventut i experiència per continuar el projecte sindical europeu, amb el clar objectiu d'establir una Europa més justa pels treballadors i les treballadores.

Camil Ros

Secretari general de la UGT de Catalunya

El Salvador, un territori comú per a la cooperació coordinada. Treball compartit en xarxa amb mirada global

L'any passat els Ajuntaments del Prat, Gavà i Viladecans van signar un conveni marc, amb la finalitat de construir una xarxa de cooperació amb El Salvador, per tal de sumar recursos tècnics i econòmics perquè la cooperació internacional fos més profitosa.

Fruit d'aquest conveni i de la col·laboració entre municipis, han sorgit dos projectes de cooperació tècnica, que es desenvolupen a dos territoris del país centreamericà, un a l'Àrea Metropolitana de San Salvador, als municipis de San Martín, San Marcos, Soyapango, i l'altre a

la zona d'orient del país, en concret als municipis de Meanguera (Departament de Morazán), Comacarán, Uluazapa (Departament de San Miguel), Yucuaiquin (Departament de La Unión), i Nuevo Cuscatlán (Departamento de La Libertad),

El primer d'ells, té com a objectiu la implementació de l'estratègia de gestió integral de residus a l'Àrea Metropolitana de San Salvador, que en la seva primera fase ha centrat els objectius en la reducció de bosses de plàstic d'un sol ús, en els mercats municipals dels municipis de San Martín, San Marcos i Soyapango, i l'estudi per a la viabilitat de la

instal·lació d'una planta de compostatge, en aquest darrer municipi, a partir de la recollida dels residus orgànics que generen els mercats d'aquestes poblacions.

Tot i que les accions als mercats se centren en tres municipis, la formació sobre reducció i reciclatge de

residus a les persones que treballen als mercats s'ha fet per a 14 municipis de l'Àrea Metropolitana de San Salvador.

Aquest projecte està cofinançat per l'Àrea Metropolitana de Barcelona i els ajuntaments del Prat, Gavà i Viladecans.

El segon projecte es desenvolupa a la zona oriental del país, als municipis anomenats «del corredor seco» i, en concret, als de Meanguera, Comacaran, Uluazapa, Yucuaiquin i Nuevo Cuscatlán, amb la participació de membres del Consorcio de Municipalidades por el Medioambiente y el Desarrollo Local, COMDEL, l'Àrea Metropolitana de Municipios de San Salvador, AMSS (de 14 municipis) y la Asociación de Municipios Chaparrastique. Té com a objectiu contribuir a la implementació de l'Agenda 2030, d'ODS a escala local, a partir de les tres dimensions del desenvolupament sostenible: econòmica, social i ambiental, sota l'enfocament de preservar el medi ambient per a les actuals i futures generacions, i l'adaptació de les nostres societats al canvi climàtic, en l'exercici de ple dret de la ciutadania com a element central per a la implementació de l'agenda local.

Aquest segon projecte es desenvolupa a través del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament i està obert a la participació de qualsevol altre municipi que s'hi vulgui afegir.

El mes de novembre de 2018 una delegació politicotècnica de

municipis salvadorencs va visitar Catalunya i va participar en unes jornades de treball i formació sobre aquests dos projectes. El passat mes de maig, una delegació tècnica, integrada per tècnics i tècniques de cooperació i de gestió de residus dels tres municipis i de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, van fer una visita al país centreamericà per conèixer el territori, el projecte i els actors que hi participen, per intercanviar punts de vista i coneixements amb els tècnics i tècniques de l'Oficina de Planejament de l'Àrea Metropolitana de San Salvador i portar a terme diferents formacions i jornades sobre la gestió de residus i l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Aquesta fórmula de cooperació tècnica coordinada entre ajuntaments, aporta una nova perspectiva de la cooperació, molt més igualitària, on la construcció de l'aprenentatge es fa de forma compartida i on tothom té alguna cosa a aportar, alhora que facilita la creació de sinèrgies i una manera molt més efectiva de gestionar els recursos humans i econòmics, per tal d'assolir una cooperació molt més eficient i adaptada a les veritables necessitats del món actual.

El projecte permet posar en valor la cooperació tècnica, que facilita la interacció entre els diferents professionals, amb la possibilitat de tenir aprenentatges des de les dues parts, al voltant d'un tema, situació o problemàtica comuna.

A més a més, en el cas de la cooperació tècnica coordinada, esdevé una eina molt valuosa per generar complicitats entre diferents departaments municipals i per estendre la sensibilització, sobre la necessitat de fer cooperació al desenvolupament al conjunt de l'organització;

per tant, té un doble vessant de sensibilització.

La visita a territori per part del personal tècnic de cooperació i gestió de residus dels tres ajuntaments, va ser especialment valuosa per al coneixement que aporta al projecte la valoració in situ i el canvi d'impressions sobre les expectatives i possibilitats reals perquè aquests projectes siguin del tot viables. Per altra banda, van rebre una acollida molt calorosa dels diferents municipis que es van visitar, i tots i cada un d'ells van exposar no no-

més les seves necessitats de cooperació tècnica en matèria de gestió de residus, sinó també en moltes altres, com la gestió de l'aigua, la gestió mediambiental o de projectes socials i de l'entorn històric del país, imprescindible per conèixer i contextualitzar la situació actual.

Especial impacte va tenir conèixer la història de la massacre del Mozote, al nord del Departament de Morazán, que ha estat catalo-

gada com la matança més gran, en temps moderns, a l'hemisferi occidental, en què al mes de desembre de l'any 1981 es va torturar i matar més de mil persones en dos dies, en bona part infants.

Els projectes de cooperació tècnica entre països no poden deslligar-se del coneixement de la història, de la situació política i social i sobretot del que representen per al respecte als drets humans, en el

sentit més ampli. Tots aquests elements estan estretament vinculats i intervenen en l'assoliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible 2030.

El Salvador, un país que encara té relativament a prop una cruenta guerra civil, s'ha d'enfrontar per una banda, a un més que perceptible canvi climàtic, que ha fet disminuir la durada dels períodes de pluja, i haver de fer front a persistents sequeres, sobretot a la part del que anomenen corredor seco, a l'orient del país, amb una producció agrícola cada vegada més limitada, amb escàs turisme a causa de la inseguretat al país i, per altra banda, una societat cada vegada més americanitzada, en què s'abandonen les formes de consum més sostenibles per d'altres que tenen més impacte en el medi ambient, sobretot pel que fa a la utilització de plàstics d'un sol ús.

En aquest escenari ens trobem que cal buscar solucions a una situació cada vegada més complexa, a la qual els nostres municipis poden aportar l'experiència de les fites assolides i també l'aprenentatge derivat dels errors comesos perquè no es tornin a repetir.

De totes aquestes reflexions i de múltiples reunions de treball i de valoració s'han produït ja els primers impactes de sensibilització en la societat i en els governs locals, i el convenciment que per treballar per a un món millor cal fer-ho en xarxa i amb equips multidisciplinaris que aportin diferents mirades per construir un coneixement comú, en benefici de tothom.

Isabel Camon Montblanch

Tècnica de Ciutadania-Cooperació, Justícia
Global, Pau i Drets Humans
Secció Ciutadania
Ajuntament del Prat de Llobregat

Gerard Jornet

Tècnic de joventut i cooperació
Àmbit de Benestar i Acció Social
Ajuntament de Gavà

Olga Morales Segura

Agermanaments, Solidaritat i Cooperació
Internacional
Direcció d'Acció Comunitària
Àmbit de Serveis a la Ciutadania
Ajuntament de Viladecans

Projecte Life Clinomics:

un pacte per a l'adaptació al canvi climàtic

Els diferents informes de l'IPCC (grup intergovernamental d'experts en canvi climàtic) ja posen de manifest l'evident correlació entre l'activitat humana i les conseqüències del canvi climàtic: el nostre model de desenvolupament i de societat actual, basat en combustibles fòssils i en un model d'economia lineal, provoca l'emissió d'una quantitat de gasos amb efecte d'hivernacle, que la nostra atmosfera ja no pot assumir, i provoca la crisi climàtica en la qual ja estem immersos. El canvi climàtic és ja una realitat i en tenim efectes visibles en el nostre entorn més immediat.

Des d'aquesta perspectiva, a la UGT de Catalunya tenim clar que

en ple segle XXI els sindicats no podem quedar-nos enrere i hem de ser líders i motor de canvi davant aquestes noves necessitats socials. Som plenament conscients d'aquesta nova realitat i, lluny de no fer res, tenim clar que hem d'actuar urgentment, però de forma decidida, ambiciosa i amb el consens social.

Per aquest motiu ara fa tres anys que des de la UGT de Catalunya, i juntament amb altres organitzacions i administracions, treballem en el projecte europeu Life Clinomics: Oportunitats i reptes de l'economia local i la societat, per adaptar-se al canvi climàtic (<http://lifeclinomics.eu>).

L'objectiu d'aquest projecte d'adaptació al canvi climàtic és

potenciar sectors estratègics innovadors adaptats a les noves necessitats del territori per garantir la sostenibilitat ambiental augmentant l'ocupació i la competitivitat, amb la voluntat d'incrementar i dinamitzar l'economia i de fer créixer la resiliència de les entitats locals mediterrànies.

Volem construir resiliència en territoris que no reuneixen les condicions adequades per mantenir les seves funcions davant la nova situació climàtica. Són territoris on el canvi climàtic ja és una evidència.

Les accions del Life Clinomics són molt diverses, però podem dir que totes elles compten amb la implicació i participació directa dels agents del territori (administracions, sectors econòmics, agents territorials i actors socials) per assolir compromisos reals i prioritaris en adaptació.

El projecte es desenvolupa en tres territoris amb ecosistemes representatius de Catalunya i molt sensibles al canvi climàtic, com són l'Alt Penedès, la Reserva de la Biosfera del Montseny i la Reserva de

la Biosfera de les Terres de l'Ebre. I en tres sectors econòmics concrets, vinculats al medi natural i amb vulnerabilitats i oportunitats significatives davant el canvi climàtic, com el sector pesquer, l'agroforestal i el turístic.

Per què a la UGT de Catalunya treballem en aquest projecte? Doncs, essencialment perquè volem incrementar l'ocupació de forma estable i de qualitat aprofitant les noves oportunitats que també es generen en els territoris i perquè volem adaptar l'economia dels territoris a aquesta nova realitat climàtica per fer-ho més competitiu i més sostenibles.

Un punt essencial del projecte és que les actuacions que d'ell es deriven, no acaben amb la finalització del projecte, sinó que mitjançant les accions pilot desenvolupades als territoris i el Pacte d'adaptació al canvi climàtic fruit del projecte, volem que entitats de diferents països de l'Arc Mediterrani (que tenen condicions climàtiques semblants) puguin adherir-se al pacte i desenvolupar en els seus propis territoris diverses actuacions contemplades al nostre projecte, tot aprofitant el coneixement que ja s'ha generat des del nostre estudi. Tant els resultats, l'experiència com la metodologia participativa del Life Clinomics,

són transferibles a l'àrea climàtica del sud d'Europa.

En aquest context, i per tal de donar difusió, replicar, transversalitzar i fer transferibles les nostres actuacions, i el Pacte per a l'adaptació al canvi climàtic per donar continuïtat de les accions a l'Arc Mediterrani, vam organitzar unes jornades on vam convidar diferents sindicats tant de la resta de comunitats autònomes com de països de l'Arc Mediterrani.

En aquest marc vam organitzar durant els dies 9, 10 i 11 d'abril a Barcelona, les jornades sindicals «El món del treball davant el repte del canvi climàtic».

L'objectiu principal d'aquesta trobada, on van assistir també altres sindicats convidats de l'Arc Mediterrani —com són la Federation Des Syndicats Democratiques del Marroc (FSDC), sindicats d'Itàlia com la Confederazione Generale Italiana del Lavoro (CGIL) i la Unione Italiana del Lavoro (UIL), la UGT i CCOO de Madrid, Andalusia, Múrcia i l'Aragó—, va ser donar a conèixer, d'una banda, els principals objectius, accions i resultats del projecte europeu Life Clinomics, i de l'altra, la presentació del Pacte per a l'adaptació al canvi climàtic, fruit també del projecte i

que d'alguna forma dona continuïtat al desenvolupament d'accions d'adaptació un cop finalitzat el projecte. L'intercanvi i transferència de coneixement, estratègies i eines de treball, com és la metodologia que hem desenvolupat en el projecte Life Clinomics, són punts essencials del projecte que es poden aplicar en àrees climàtiques similars.

Les jornades es van desenvolupar al llarg d'aproximadament tres dies d'intens treball i en diferents formats.

Es van iniciar el dia 9 al delta del Llobregat, sobre el terreny, amb una passejada en què vam poder apreciar la gran biodiversitat i fragilitat d'un ecosistema tan especial com és un delta.

Durant el dia 10, d'una banda, es va presentar el projecte Life Clinomics, la situació actual de Catalunya en aquesta matèria i marc contextual en el qual es desenvolupa, és a dir, les estratègies actuals de mitigació i d'adaptació al canvi climàtic a Catalunya, així com el desenvolupament de la Llei de canvi climàtic a Catalunya.

Seguidament, i per diferents blocs temàtics, a les taules de debat, sorgeixen temes més concrets i vam abordar els impactes del canvi climàtic en el món del treball; les oportunitats d'ocupació en els diferents

sectors: agroramader, forestal, turístic i pesquer (sectors que tracta el projecte Life Clinomics); i l'impacte del canvi climàtic en la salut de les persones.

A les jornades vam comptar amb diferents experts en les matèries que ens van il·lustrar donant-nos eines i recursos per establir fulls de ruta ambiciosos i fomentant el debat intern de les nostres organitzacions. No oblidem que el progrés sindical també es nodreix de la rèplica i la transferibilitat d'aquelles millors experiències que ja funcionen i poden adaptar-se fàcilment a altres territoris.

L'últim dia de les jornades, l'11, vam abordar diferents experiències d'adaptació al canvi climàtic ja aplicades als sectors que formen part del projecte (abans mencionats); vam parlar del paper del sindicalisme europeu i de la transició justa en aquesta matèria.

La transició justa és un punt clau i irrenunciable dintre de les nostres polítiques sindicals: la necessària transició del nostre model de producció i de consum cap a un nou model més just i sostenible s'ha de fer sota la base de criteris de transició justa, és a dir, que en el moment de desenvolupar i implementar polítiques d'acció, s'han de tenir en

compte els processos adequats de diàleg social perquè aquests canvis siguin justos i inclusius per a totes les persones treballadores i creï ocupació estable, de qualitat i sense que ningú es quedi enrere.

Els sindicats hem de ser garants i vigilants de com s'aborden tots aquests processos de canvi:

- Hem de ser garants/vigilants en les noves inversions per a la reconversió de sectors i creació d'altres de nous per demanda de noves prioritats del mercat.
- Hem de ser part activa en el diàleg entre les persones treballadores i les parts implicades perquè aquesta transició sigui possible en les condicions adequades.
- Participant activament en el desenvolupament de nous sectors estratègics emergents d'aquesta nova economia que ha de generar més ocupació més segura, més estable i de més qualitat, invertint alhora en innovació com a factor clau de la competitivitat.

I, per últim, vam presentar i signar, per part de diferents organitzacions, el Pacte per a l'adaptació al canvi climàtic del projecte Life Cli-

nomics <http://lifeclinomies.eu/ca/signa-el-pacte-per-a-ladaptacio-al-canvi-climatic-acc/>. El pacte està disponible en cinc idiomes i, actualment, està signat per 11 entitats. Amb la firma del pacte, les entitats signants adquirim el compromís de promoure i/o portar a terme dintre de les nostres possibilitats, qualsevol de les actuacions o la metodologia proposada al projecte per tal d'augmentar la resiliència dels països de l'Arc Mediterrani europeu.

L'experiència ha estat molt enriquidora i ens ha permès treballar en xarxa i establir nexes d'unió amb diferents organitzacions. Com a conclusió, diríem que hem de seguir treballant de forma conjunta i coordinada per posar en comú les diferents problemàtiques i solucions en adaptació al canvi climàtic i per fer front a aquesta i a altres qüestions que són de caràcter global encara que s'afrontin de forma local.

Més informació i contacte:
<http://lifeclinomies.eu/ca/category/agenda/>

Marta González Rabanal
 Responsable tècnica del Departament de
 Medi Ambient de la UGT de Catalunya

Sindicalistes Solidaris al món

Sota el paraigua de la promoció i de la implementació de l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible número 8, promogut per Nacions Unides, es troba, en gran part, la tasca realitzada en els darrers temps per Sindicalistes Solidaris. Un creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, amb una ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom és el nexa que engloba les nostres accions. Un altre punt de trobada de tots els projectes és el foment de l'equitat de gènere, amb la promoció de la participació de dones en contextos en què aquestes solen estar silenciades.

Al Marroc, ha finalitzat la tercera i darrera fase del programa de formació «Treball digne per a tots i totes» que, finançat pels ajuntaments d'Esplugues de Llobregat, el Prat de Llobregat, Gavà, Sant Boi de Llobregat, Viladecans, Terrassa i Sabadell, i el Consell Comarcal del Vallès Oriental, ha fet accions formatives entre companys sindicalistes i del teixit associatiu encaminades al coneixement de la normativa laboral i dels drets de les persones treballadores. Al llarg d'aquesta

tercera fase, finalitzada el 30 de maig del 2019, 1.316 sindicalistes han participat en 47 accions formatives arreu del territori marroquí. Un 47% del total dels participants han estat dones. Aquesta formació ha anat acompanyada d'accions de promoció i difusió al carrer i en polígons industrials, principalment al voltant del 1r de Maig i del 7 d'Octubre. També s'han realitzat presentacions de llibres, i el mes d'octubre, les ciutats de Mohammedia i de Casablanca van acollir dos fòrums de dones amb l'objectiu de debatre la seva situació dins del sindicalisme, en els llocs de treball i en la societat en general.

Les ciutats marroquines d'Oujda i Larache han sigut l'epicentre de la tercera fase del projecte Programa de Formació Treball Digne «Campanya d'acció i sensibilització a Oujda i Larache», realitzat amb el suport dels ajuntaments de Granollers i Sant Feliu de Llobregat. Aquesta campanya de mobilització va adreçada a donar a conèixer els principis del treball digne entre la població general. S'han fet 33 accions de difusió a places, carrers i zones d'afluència de treballadors i

treballadores i s'han recollit al voltant de 7.000 signatures reclamant l'aplicació de la normativa laboral i dels convenis de l'OIT subscrits pel govern del país.

Actualment s'ha iniciat un nou projecte sota el títol de «Dona, igualtat i treball digne». Aquest projecte neix de les conclusions arribades per les participants en els dos fòrums de dones celebrats l'octubre de 2018 i té com a objectiu apoderar les dones en tres escenaris: el sindicat, el lloc de treball i la societat. Durant aquesta primera fase, finançada pels ajuntaments d'Esplugues

de Llobregat, el Prat de Llobregat, Gavà, Viladecans, Terrassa i Sabadell, es farà un treball dins de l'estructura sindical. Durant aquest primer any de projecte, es farà especial èmfasi en el món sindical, treballant amb diverses executives regionals i sectorials per fomentar la incorporació de les dones en els òrgans de decisió de les organitzacions i promoure el coneixement dels drets de les dones en tots els àmbits. També es realitzaran accions en pro de l'empoderament de les dones dins el sindicat per dotar-les d'eines per assumir responsabilitats

en un món culturalment poc avesat a comptar amb elles.

Els joves són un segment de la societat especialment vulnerable al Marroc; la falta d'expectatives laborals, juntament amb una formació poc adaptada a les necessitats i inquietuds del jovent, fa que aquests es trobin en una situació de desesperança que els du a ser eterns ni-ni en el millor dels casos. En d'altres, cauen en la petita delinqüència, sovint lligada al tràfic de drogues, o es veuen advocats a emigrar cap a nous països buscant un futur millor. Per això, els protagonistes del projecte realitzat amb la col·laboració dels consistoris de Sant Feliu de Llobregat i Granollers, són els joves, fomentant la seva participació i organització tant en el món sindical com en el civil, bastint aliances per empoderar-los i fer que millori el teixit col·laboratiu entre ells.

En ambdós casos, al Marroc, les accions en pro del treball digne es fan amb la formació i el coneixement i l'ús de les eines disponibles per als treballadors i treballadores mitjançant les centrals sindicals de l'esquerra transformadora.

L'altre país que ocupa el principal gruix de l'activitat de Sindicalistes Solidaris és El Salvador. En aquest país treballem el foment del

treball digne a través de 4 projectes on participen, principalment, centrals sindicals i col·lectius de dones i indígenes.

Vilanova i la Geltrú, Vilafranca del Penedès, Igualada i Santa Coloma de Gramenet participen en la creació de 7 cooperatives de pa i pastisseria. L'Ajuntament de Sant Andreu de la Barca també participa en el finançament d'una altra cooperativa. Dones, fonamentalment mares solteres, són les principals beneficiàries d'aquests projectes d'economia social. A través de la cessió d'un forn i amb la realització de 12 sessions formatives en què es capacita les participants en l'art de fer pa i pastisseria usant productes saludables i nutritius, i en higiene alimentària, treball digne, comercialització i comptabilitat, vuit col·lectius inicien la seva lluita per establir-se en cooperatives que els aporten els guanys necessaris per viure dignament i ajudar a millorar les condicions de vida de les seves comunitats.

L'Hospitalet de Llobregat participa en la Xarxa d'agents pel treball digne, a San Salvador. Aquesta xarxa de 10 homes i dones polivalents i formats prèviament, realitzen una tasca de difusió i formació sobre el treball digne en diferents espais pú-

blics i privats, i du a terme una important tasca d'assessorament legal en negociació de convenis col·lectius i a treballadors i treballadores que veuen vulnerats els seus drets laborals. Aquesta xarxa també actua a la resta del territori d'aquest país centreamericà a través del suport dels ajuntaments d'Esplugues de Llobregat, Mataró i Granollers, per mitjà del Fons Català de Cooperació, treballant en sectors altament precaris com el de les maquiles o el dels treballadors i treballadores dels

sectors de la seguretat privada o del transport.

La Xarxa de dones pel treball digne, finançada per l'Ajuntament de Cornellà de Llobregat, dona la possibilitat a dones d'agrupar-se i organitzar-se per assolir millors condicions de vida, especialment en el món laboral. A través de la difusió i formació entre dones joves es fomenta l'autoorganització entre dones per defensar els seus drets, sovint vulnerats. La violència masclista, l'accés a un lloc de treball

digne, ja sigui per compte propi o d'altri, l'educació sexual reproductiva i l'educació de nenes i adolescents són els principals eixos de treball d'aquesta xarxa.

El darrer país a on Sindicalistes Solidaris du a terme la seva tasca és Colòmbia. Amb el suport de l'Ajuntament de Lleida s'ha realitzat el Programa de construcció de la pau i el treball digne-Escola de Medi Ambient a la ciutat de Lérida, municipi agermanat amb la Paeria lleidatana. Després de la signatura dels Acords de Pau l'any 2017, aquesta escola treballa amb joves en la resolució de conflictes i en la promoció d'una cultura de la pau. Al mateix temps, a través de l'Escola de Medi Ambient, es dona una oportunitat d'accés a uns ingressos econòmics als joves participants que, després de més de quatre dècades en guerra, necessiten conèixer vies de treball digne, lluny de la violència.

Finalment, durant aquest darrer any Sindicalistes Solidaris ha reafirmat el seu compromís amb una educació transformadora per una ciutadania global a casa nostra a gràcies al suport de la Diputació de Barcelona. Dins d'aquesta voluntat de sensibilització i difusió, es poden veure en municipis de la demarcació de Barcelona, les exposicions «A pie de

valla. Frontera sur» i «El InfVierno serbio» del fotoperiodista J.A Semper, «Treball digne?» i «ODS. Repetes compartits» de producció pròpia de la Fundació Josep Comaposada. També s'ha dissenyat material de difusió sobre drets humans i els ODS per difondre a les diverses fires de solidaritat i cooperació que organitzen les regidories de Cooperació dels municipis que col·laboren amb els projectes de la nostra entitat.

L'Abecedari de la Solidaritat és un projecte adreçat a nois i noies de 5è i 6è de primària que també forma part d'aquesta labor de sensibilització de Sindicalistes Solidaris i que està finançat pels ajuntaments de Granollers, el Prat de Llobregat i Terrassa. Aquest llibre il·lustrat acosta termes i conceptes relacionats amb l'educació transformadora per una ciutadania global als més petits.

Amb l'edició de l'informatiu Infocooperació, que reben trimestralment tots els afiliats i afiliades de la UGT de Catalunya, s'assoleix l'objectiu tenir al dia de les accions realitzades a tota la militància del sindicat.

Núria Pelay

Tècnica de cooperació
de Sindicalistes Solidaris

El nou Pla director **2019-2022** integra cooperació, pau i drets humans per garantir el desenvolupament global sostenible

El Pla estableix una política pública de cooperació de país basada en la complementarietat, la col·laboració i la coordinació de tots els actors que intervenen en el desenvolupament global, i que promou la suma d'aliances, la recerca de sinergies i la innovació per fer front als reptes globals i garantir una vida digna per a totes les persones. En aquest sentit, destaca el compromís d'augmentar la inversió en cooperació fins a arribar al 0,7% el 2030 amb la voluntat d'assumir el marc in-

ternacional de l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible i l'Agenda 2030, adoptada per l'Assemblea General de Nacions Unides l'any 2015. En aquest sentit, doncs, aquest és el primer Pla del període 2019-2030, i que per llei s'elaboren cada quatre anys. Els principals objectius estratègics són set: els tres primers se centren en la defensa, garantia i exercici dels drets humans; el quart es dedica a la sostenibilitat ambiental i la lluita contra el canvi climàtic; el cinquè, a la governança democràtica; el sisè, a

la cultura i construcció de la pau; i el setè objectiu emmarca els reptes globals, especialment les desigualtats i les migracions. Important a destacar és l'aposta per l'educació per al desenvolupament com a línia estratègica molt vinculada als ODS, que juntament amb la defensa dels drets humans han de poder conscienciar la ciutadania de les causes de les desigualtats i la pobresa, les violències i la interconnexió entre tots els països; promoure un canvi d'hàbits i d'actituds, i aconseguir una ciutadania crítica, transformadora i defensora dels valors fonamentals de la democràcia i el bon govern.

El 19 de juliol de 2019 es va aprovar en la Comissió d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència del Parlament de Catalunya el nou Pla director de cooperació al desenvolupament de la Generalitat de Catalunya 2019-2022¹, que ha de guiar tant l'acció del govern en matèria de cooperació com la de la resta d'actors del país.

L'elaboració d'aquest Pla director 2019-2022 —el cinquè des de l'aprovació de la Llei 26/2001, de

cooperació al desenvolupament— va estar clarament marcada per la voluntat d'assumir i de desplegar, des de la política pública de cooperació al desenvolupament, el nou marc internacional de l'Agenda 2030 i dels seus objectius de desenvolupament sostenible (ODS). Adoptats per l'Assemblea General de les Nacions Unides l'any 2015, els ODS representen una fita fonamental per al conjunt de les polítiques públiques, i especialment per a les més relacionades amb el desenvolupament.

Per això, prèviament a l'elaboració d'aquest pla director, la Generalitat va impulsar el procés participatiu «Visió 2030. La contribució catalana al desenvolupament global»². Al llarg de més de tres mesos, un nombre important de debats virtuals i presencials van permetre d'arribar a conclusions clares sobre el futur d'aquesta política: sobre quina és la cooperació al desenvolupament necessària per estar en condicions de fer la millor aportació als objectius de desenvolupament sostenible. Els resultats del procés participatiu van assenyalar un camí a recórrer per la cooperació al desenvolupament catalana en els pròxims dotze anys. La Visió 2030, amb

1 http://cooperaciocatalana.gencat.cat/ca/direccio-general-de-cooperacio-al-desenvolupament/pla_director/

els seus vuit alineaments principals, serà desplegada en els propers tres plans directors, inclòs el que encentrem enguany. Aquesta visió inclou assoliments i resultats que no es podran verificar en un únic cicle de planificació i que queden, així, situats en un marc temporal adequat al seu abast i ambició.

Per a la redacció del Pla director 2019-2022, els diferents òrgans consultius i de coordinació establerts per la Llei de cooperació al desenvolupament 26/2001 també van contribuir i fer les aportacions necessàries, comptant amb la participació del ric i variat teixit que representen els diferents actors de la cooperació a Catalunya.

Amb la voluntat de destacar alguns dels seus continguts principals, és important remarcar com en el primer capítol del Pla director 2019-2022 («I. La política pública de cooperació al desenvolupament») s'incorpora una mirada prospectiva, i també, com és preceptiu, l'aprenentatge de les experiències prèvies, especialment l'anàlisi i l'avaluació del cicle anterior.

El Pla director 2019-2022 destaca d'entre els seus vuit eixos unes organitzacions de la societat civil robustes, ben implantades en el territori i dotades de les capacitats necessàries per fer la seva tasca; així com el que anomenem la *banda ampla*. És una característica tradicional i distintiva de la cooperació catalana que ha de permetre, cada cop més, de conèixer, incorporar i beneficiar-se de la contribució de diversos actors catalans al desenvolupament global. Actors amb diferents graus de proximitat a la política pública de cooperació, però que la reforcen i l'actualitzen.

L'enfocament de gènere i basat en drets humans (EGiBDH) manté la seva centralitat en aquesta planificació, després que s'hagi anat construint els darrers anys a partir d'una sèrie de nocions, entre les quals destaquen l'abordatge de les causes estructurals de les desigualtats i les violacions dels drets, i el pas d'una visió de la cooperació com a proveïdora de serveis a una altra que assegura l'acompanyament a processos de canvi.

Un dels aspectes que destaquen en aquest Pla director és el compromís que s'assumeix d'arribar a l'objectiu del 0,7% dels ingressos

---

2 <https://participa.gencat.cat/processes/participacooperacio>

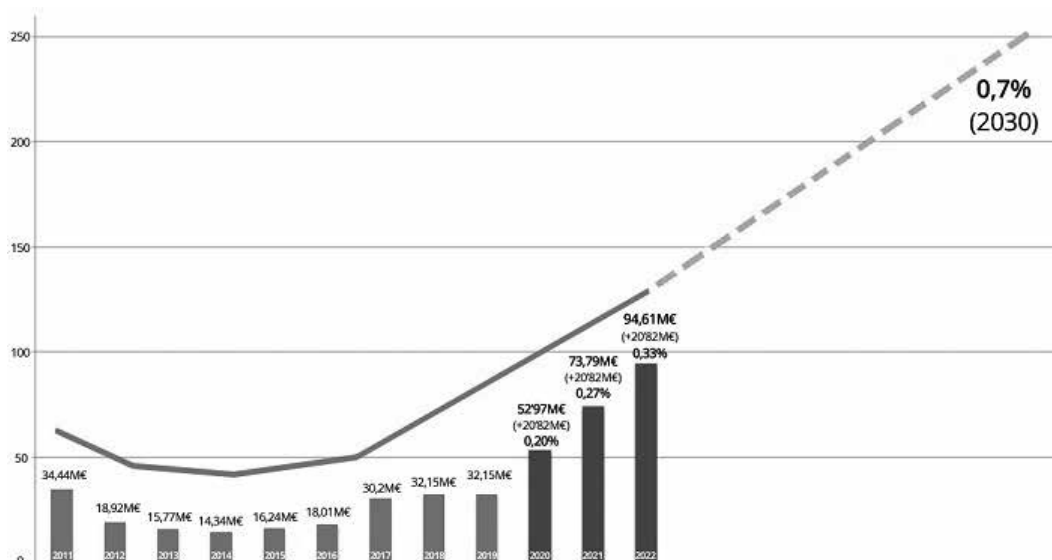
corrents no condicionats per a l'any 2030, i la incorporació d'un escenari que orienta els creixements anuals necessaris per assolir aquesta fita, ja present en la Llei 26/2001.

Aquest pla també estableix un conjunt de set objectius estratègics, vinculats al desenvolupament sostenible i sota l'enfocament de gènere i basat en drets humans. Els tres primers se centren en la defensa, la garantia i l'exercici dels drets humans. El quart objectiu estratègic és la promoció de la sostenibilitat ambiental i la lluita contra el canvi climàtic i la pèrdua de biodiversitat. El cinquè objectiu se centra en la promoció de la governança democràtica. El sisè objectiu estratègic es refereix a promoure una cultura de pau i a prevenir i transformar conflictes violents. Finalment, aquesta secció inclou un setè objectiu estratègic centrat en certs reptes globals, especialment sensibles des d'una perspectiva de desenvolupament sostenible, als quals la cooperació catalana pot contribuir amb una aportació significativa. En aquest sentit, les prioritats establertes posen el focus en els reptes lligats a la mobilitat humana, les poblacions desplaçades i els refugiats, en les desigualtats estructurals,

especialment les que afecten els col·lectius més vulnerables, i, en línia amb el que estableix l'ODS 17, en la necessitat d'avançar i implicar-se en la construcció dels partenariats globals necessaris per abordar els reptes lligats al desenvolupament sostenible.

Una de les apostes d'aquesta planificació és la necessitat de recuperar l'educació per al desenvolupament com a línia estratègica de la política de cooperació, amb les seves orientacions específiques, i també la necessitat d'impulsar una estratègia que permeti a l'educació d'assolir una dimensió més gran, i connectar-se i vincular-se amb el gran cabal d'actuacions que, a Catalunya, cerquen la construcció d'una ciutadania crítica, conscient de la dimensió global dels problemes i de la necessitat de treballar pels drets humans, en totes llurs dimensions.

L'ODS 17 és l'esquema que articula la secció dedicada a la coherència de polítiques per al desenvolupament i a altres qüestions sistèmiques. El Pla director destaca la importància de la coherència, que en un esquema d'ODS no es pot limitar a l'acció pal·liativa de l'impacte de determinades actuacions a l'exterior, sinó que s'ha d'orientar a garantir

Evolució de l'AOD de la Generalitat 2011-2019 i previsió 2020-2030

Font: Direcció general de Cooperació al Desenvolupament

una acció de govern adequada per al desenvolupament sostenible, a l'interior del mateix país, i que compregui el conjunt de les polítiques públiques.

En l'àmbit de les relacions institucionals i aliances —o partenariats—, el nou Pla director subratlla la importància dels acords govern-govern, i també impulsar —en línia amb l'ODS 17— aliances múltiples, innovadores i inclusives per als objectius de desenvolupament sostenible, amb socis del sector de la cooperació i amb tot altre agent que estigui en condicions de fer aportacions de valor a l'agenda global.

Dins dels objectius estratègics

del Pla director de la Generalitat i fixant-nos en l'àmbit laboral i de la protecció dels drets dels treballadors, val la pena destacar les següents prioritats:

- Promoure el principi d'igualtat entre homes i dones en l'àmbit laboral, per combatre la segregació horitzontal i vertical per raó de gènere, la desigualtat retributiva i qualsevol altra discriminació laboral.
- Incentivar els projectes cooperatius i promoure economies transformadores neutres en carboni i circulars, i també l'aplica-

ció efectiva dels drets laborals, especialment entre les persones joves i entre les dones, i garantir l'ocupació digna.

- Contribuir a transitar cap a una economia circular, promovent models de producció sostenibles i de consum responsable. Promoure ciutats i comunitats inclusives, saludables i segures, amb una atenció especial a l'accés als serveis bàsics d'aigua i sanejament, energia, residus i qualitat de l'aire, i a l'habitatge.
- Abordar les causes de les desigualtats estructurals de tota mena, especialment pel que fa als col·lectius més vulnerables.

Una de les accions que també mereix menció especial en l'àmbit de la coherència de polítiques per al desenvolupament, és el compromís per a la creació del Centre Català d'Empresa i Drets Humans, tal com ja va recomanar el Parlament de Catalunya en la seva Resolució 359/XI, del 3 de novembre de 2016, amb nous mecanismes de supervisió pública que vetllin per l'obligat compliment i respecte dels drets humans per part de les empreses establertes a Catalunya que operen tant

a Catalunya com a l'exterior.

Des d'una perspectiva catalana i atenent a la cooperació dels municipis, el Pla director 2019-2022 aposta clarament per reforçar el suport a la cooperació municipalista com a política pública local i per potenciar el paper específic que han de tenir el municipalisme i els governs locals en l'esquema de les cooperacions catalanes. Per a fer-ho efectiu és imprescindible facilitar, amb ple respecte pel principi d'autonomia local, que els actors municipalistes puguin desplegar llurs potencialitats coordinadament, mitjançant un impuls tècnic, financer i polític.

I des d'una vessant de relacions amb els agents de la cooperació a Catalunya, es pretén generar relacions de confiança més estretes, i també amb altres entitats de la societat civil (organitzacions feministes i de dones, organitzacions de joves, entitats del tercer sector, operadors de l'economia social i solidària, associacions esportives i col·lectius de

persones migrades, entre d'altres), cridats a tenir un paper més actiu en els nous partenariats que es volen impulsar. També es destaca la importància de l'atenció a la diversitat i dels col·lectius que agrupen persones amb algun tipus de discapacitat. En aquesta línia, d'altres agents clau pels seus potencials impactes en el desenvolupament i el rol protagonista en l'educació per a una ciutadania crítica (les empre-

ses, els mitjans de comunicació o les universitats) veuran reforçades les seves capacitats mitjançant l'establiment de programes de formació específica en temes de cooperació.

Manel Vila

Director general de Cooperació al
Desenvolupament de la Generalitat de
Catalunya

Fotos

Direcció general de Cooperació al
Desenvolupament

S'aprova
el **Pla director de
cooperació** amb
la promesa de
revertir les retallades
en cooperació
internacional

Roda de Premsa conjunta de la Conselleria d'Exteriors i les entitats
Claus del sector de la cooperació internacional anunciant els acords
del Pla Director

El passat 19 de Juliol, el Parlament de Catalunya va aprovar el document clau que determinarà les polítiques de cooperació de Catalunya: el Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022.

Aprovat a proposta del govern, ha comptat amb el suport dels grups parlamentaris de Junts per Catalunya, Esquerra Republicana, Partit dels Socialistes, En Comú Podem, el subgrup de CUP-Crida Constituent i el vot en contra dels grups parlamentaris de Ciutadans i Partit Popular.

Igualment, el Pla és el producte d'un acord previ del Govern de la Generalitat amb les entitats i federacions més representatives del sector de la cooperació a Catalunya. Després d'una complicada negociació, el Pla ha comptat amb l'aval i suport de Lafede.cat, el Consell Nacional de la Joventut, el Consell Nacional de les Dones, CCOO, UGT i els experts del Consell de Cooperació.

Després d'acumular dècades de promeses, incompliments i retallades, els principals actors encarregats de gestionar la cooperació catalana a l'exterior confien que aquest Pla pugui ser una bona notícia pels mi-

lers de persones que treballen arreu del planeta per la justícia global i fer front al creixent apartheid global.

En què consisteix el Pla director?

Aquest nou pla és el cinquè des que es va aprovar la Llei de cooperació el 2001 i preveu poder triplicar en tres anys el pressupost que es dedica actualment a la política pública de cooperació. Si es compleix el que estableix el pla, l'any 2023 recuperariem les retallades que ha patit el sector.

De fet, el pla recupera l'objectiu de la Llei 26/2001, que ja preveia que l'any 2010 es destinarien el 0,7% dels ingressos corrents no condicionats a l'Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD). Segons el pla, es preveu assolir el 0,7 l'any 2030, moment en què aquesta xifra equivaldria a 261,71 milions d'euros. Per assolir aquesta fita, l'executiu planteja un augment de 20,82 milions d'euros anuals els anys 2020, 2021 i 2022 i dibuixa els creixements necessaris per caminar cap a l'objectiu marcat per al 2030.

Tenint en compte el previst augment pressupostari en cooperació, el Pla director 2019-2022 estableix una sèrie de prioritats per als projectes

de desenvolupament, que es tradueixen en set objectius estratègics. Els tres primers se centren en la defensa, garantia i exercici dels drets humans; en el quart destaca la promoció de la sostenibilitat ambiental i la lluita contra el canvi climàtic; el cinquè subratlla la promoció de la governança democràtica; el sisè contempla la cultura per la pau; i, finalment, el pla inclou un setè objectiu centrat en reptes globals del desenvolupament, on tenen cabuda especialment les desigualtats i les migracions.

De la mateixa manera que s'apunten uns objectius estratègics, també s'acoten unes zones geogràfiques. En aquest sentit, s'incorpora una llista de països i pobles prioritaris, així com una sèrie de zones d'especial atenció i una altra de zones i col·lectius especialment vulnerables. Entre les àrees d'especial importància per als propers quatre anys hi ha la Mediterrània, l'Àfrica i Amèrica Llatina.

La necessitat de recuperar l'educació per al desenvolupament com a línia estratègica ocupa, així mateix, un espai destacat al pla. L'acord reflecteix el compromís d'atorgar a l'educació per a la ciutadania crítica més centralitat en la política de cooperació al desenvolupament. Igualment, el pla ha estat concebut

des del compromís amb l'Agenda dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) de les Nacions Unides i especialment posant el focus en l'Enfocament de Gènere i de Defensa dels Drets Humans (EGBiDH), mantenint la tradició i l'ADN de la cooperació catalana al llarg de les últimes dècades.

Hi ha altres qüestions, que han estat centrals per determinar el suport del sector a aquest Pla director. Hi ha el fet que es va assolir un compromís per escrit del seu compliment per part de la Conselleria d'Exteriors i la Conselleria d'Economia. Segueixen sent paraules, però entenem que el compromís és més ferm. També hi ha el compromís que sigui la societat civil qui gestioni el 50% de l'AOD, reconeixent el paper específic d'una societat civil dedicada a gestionar a base d'un fortíssim compromís personal. Ara bé, totes aquestes promeses, sent importants, poden quedar en paper mullat si no hi ha un compromís del Govern de recollir-les en el seu pressupost anual. Aquest és el principal perill. Fa dècades que acumulem paraules en plans directors o lleis de cooperació que no s'han reflectit en polítiques reals.

Ja als llunyans anys 80, poc després que les Nacions Unides dema-

INCREMENT DE L'AJUT PÚBLIC CATALÀ AL TERCER MÓN

La Federació Catalana d'Organitzacions No Governamentals per al Desenvolupament i el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament estan convençuts que l'enorme importància i urgència de la problemàtica Nord-Sud exigeixen de tothom una plantejament més ampli i unes accions molt més decidides per contribuir, des del Nord, a posar en camí de solucions aquests problemes. Creiem que això afecta també, evidentment, la Generalitat de Catalunya que, des d'uns anys, ha començat a actuar en aquest terreny.

Per tant, els partits i coalicions sotassignats, que es presenten a les properes eleccions per renovar el Parlament de Catalunya, es comprometen, amb la signatura dels seus representants, a les següents mesures:

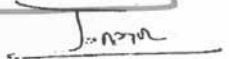
1. Increment anual progressiu, durant la propera legislatura, de l'actual partida pressupostària d'ajut al Tercer Món de manera que, abans d'acabar la legislatura, l'aportació hagi arribat al 0,7 per cent dels ingressos propis de la Generalitat. Amb aquest percentatge es tracta també d'atendre les resolucions de les Nacions Unides sobre l'ajut públic als països en vies de desenvolupament.

2. Plantejament global d'aquestes qüestions de manera que les actuacions de la Generalitat no restin limitades a aquell ajut sinó que s'ampliïn a altres mesures, especialment a tasques de sensibilització mitjançant els Departaments adequats, com poden ser Presidència, Ensenyament i Cultura.

3. Potenciar la col·laboració amb la Federació Catalana d'Organitzacions No Governamentals per al Desenvolupament i el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament, les dues associacions que agrupen la immensa majoria dels qui treballen sistemàticament en aquests problemes a Catalunya.

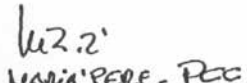
Barcelona, 26 de febrer de 1992.

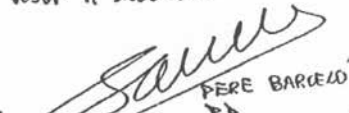

XAVIER BOSCH - ERC

ANNA MARIA - IC

JOSEP M. SALA - PSC

CDS. C. PEREZ M

MARIA PERE - PCC.

PERE BARCE - P.P.

S'inscriu a aquest document la carta del diputat per CDC, Miquel Roca i Junyent, en la qual es manifesta la plena compromissió d'aquest partit amb tots els termes i esdeveniments del document.

Carta signada per tots els partits polítics catalans compromentent-se a dedicar el 0,7% del pressupost a la cooperació internacional. 27 anys després estem al 0,14%

nessin a tots els Estats comprometre's en el desenvolupament dels països més empobrits dedicant un 0,7% del seu pressupost, tots els líders dels partits polítics de Catalunya van signar una carta comprometent-se a complir aquesta demanda. Han passat gairebé 40 anys i avui estem en el 0,14.

Contràriament al sentir general de la població, que sovint s'identifica amb la idea que Catalunya és un país solidari i avesat al compromís contra les injustícies globals, la veritat és que avui el compromís de les nostres institucions segueix estant a la cua d'Europa.

És solidària Catalunya?

El grau de solidaritat dels països es mesura a través de la seva contribució a l'AOD segons els criteris marcats per l'Organització per la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE). El pressupost que dediquen a l'AOD és l'instrument de què disposen les administracions públiques per fer que els nostres impostos serveixin, també, per fer front a la pobresa extrema, la desigualtat, la prevenció de conflictes, la defensa dels drets, les desigualtats de gènere i el canvi climàtic en els països més pobres i necessitats del planeta. En un ja llunyà

1980, els 22 països més rics del món van acordar dedicar el 0,7% del seu producte nacional brut a l'AOD, a la solidaritat internacional. Moltes ONGD vam considerar llavors i ara, que és una xifra marginal, la mínima obligació ètica i, potser per això, una fita realista i assumible.

Alguns governs ho han fet: Dinamarca, Luxemburg, Noruega, Suècia, Turquia, els Emirats Àrabs Units o el Regne Unit dediquen actualment el 0,7% (o més) del seu PNB a l'Ajuda Oficial al Desenvolupament. L'any 2017 Holanda va assolir el 0,6. Altres països com França, Itàlia, Corea del Sud o Suïssa estan fent esforços creïbles per assolir-ho pròximament. En una altra escala, l'Ajuntament de Barcelona dedica el 0,7 del seu pressupost a l'AOD. Totes aquestes institucions han mostrat amb el seu compromís que el 0,7 és una fita possible.

I el Govern de Catalunya? On és en la classificació de països solidaris? Estem molt lluny de trobar-nos entre els que fan més esforços per contribuir a la justícia global. L'any 2018, el Govern de Catalunya ha dedicat el 0,15% a l'Ajuda Oficial al Desenvolupament. L'any 2019, tenint en compte l'absència de pressupost, de facto l'AOD ha baixat al 0,14.

Dediquem a la solidaritat menys que Austràlia, la meitat que Irlanda, menys que Portugal, menys percentualment que l'Estat espanyol en el seu conjunt. Podria argumentar-se que atesa l'estructura institucional de Catalunya, no és just comparar-la amb la dels Estats (i fóra cert). Però podem comparar la solidaritat del nostre Govern amb les de la resta de comunitats autònomes espanyoles i els resultats no són positius. En les últimes dades disponibles elaborades per Intermón Oxfam, el Govern de Catalunya està per sota d'altres comunitats autònomes. No és un problema de recursos, cal coratge i voluntat política.

La veritat és que tots els governs de la Generalitat han lloat l'esperit solidari del poble català però no l'han traduït en diners com sí que han fet molts ajuntaments del país, amb el de Barcelona al capdavant.

Els reptes

Atès el context i l'històric de la cooperació catalana, queda clar que un repte important que ens queda al sector serà assegurar el seu compliment. Haurem d'estar atentes. Però no tan sols.

Hi ha una qüestió central que entre totes hem d'aconseguir explicar i fer-hi pedagogia: Les ONGD i la

cooperació han canviat. Ja no som, ni volem ser, entitats dedicades a recaptar subvencions per implementar projectes segons la voluntat dels governs. Aspirem a ser un moviment d'organitzacions i societat civil que impulsi un canvi de paradigma, que fa incidència, que educa, que canvia pautes de comportament, que creu profundament en el feminisme i els drets humans, que construeix discurs i coherències.

De res serveixen les polítiques de cooperació si els estats, mentrestant, amb les seves polítiques contribueixen a generar un món de creixement desigual, on es permeten gravíssimes violacions de drets humans. Fer projectes de defensa de drets humans a Colòmbia alhora que empreses catalanes són responsables de part d'aquestes violacions, crea un joc de suma zero (o negatiu).

Les ONGD estem determinades a oferir ajut en emergències, comprometis en defensar qui defensa els drets humans, contribuir a la construcció de pau, però tenim la mirada posada també en la coherència de les polítiques dels nostres governants. I no defallirem.

Luca Gervasoni
President de Lafede.cat i
codirector de NOVACT

La **cooperació internacional** de la província de Barcelona en un escenari de canvis

El món és avui més complex que fa 50 anys, quan l'Organització de les Nacions Unides va llençar la recomanació a la comunitat internacional de destinar el 0,7% del PNB als països menys desenvolupats; i que en fa 25, quan milers de catalans i catalanes van sortir als carrers dels respectius pobles i ciutats reclamant als seus ajuntaments l'acompliment d'aquest compromís.

Amb una greu crisi econòmica

i financera de dimensions globals pel mig, la política de cooperació ha estat testimoni del pas de l'Agenda del Mil·lenni, aprovada l'any 2000 i que interpel·lava la comunitat internacional per assolir uns objectius adreçats únicament als països en desenvolupament, en una clara lògica Nord-Sud; a l'Agenda 2030 i els seus 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), aprovada 15 anys després, que s'adreça a tots els països sense distincions i que

estableix un abordatge holístic als problemes del desenvolupament.

Paral·lelament, aquesta política també s'ha fet ressò del pas del concepte multidimensional de desenvolupament humà definit l'any 1992 per Amartya Sen, premi Nobel d'Economia, que situa les persones en el centre; a l'actual concepció més àmplia de desenvolupament sostenible, que sense deixar de banda les persones i el seu dret a progressar, estableix com a límit

l'harmonia amb la natura i la pervivència del planeta per a les actuals i futures generacions, entrant en un conflicte frontal amb el model de societat que impera actualment.

Les crisis financeres, les catàstrofes humanitàries, els conflictes bèl·lics i el terrorisme, els moviments migratoris massius i de refugiats, la salut internacional i el deteriorament ambiental (que molts ja qualifiquen d'emergència), entre d'altres, són problemes de gran

Projecte de reforç de la democràcia participativa al Marroc

magnitud propis d'un món globalitzat i interdependent. Les nostres accions no són neutres i inclús les més quotidianes poden generar un impacte a l'exterior. De la mateixa manera, els nostres pobles i ciutats reben les conseqüències d'aquest món interconnectat, que minven l'efectivitat de les pròpies polítiques domèstiques. En aquest context, la línia divisòria entre Nord i Sud s'ha diluït progressivament i el

sistema de cooperació tradicional, basat en l'Ajuda Oficial al Desenvolupament, ha entrat en crisi davant la incapacitat d'assolir els seus objectius.

Des d'un inici, la cooperació descentralitzada, pròpia dels ens locals i regionals, ha volgut diferenciar-se del model de cooperació de tipus vertical característic dels Estats, consistent en elevades transferències de recursos econòmics i inver-

sions en infraestructures. Per això, els municipis han buscat una altra manera de fer cooperació més coherent, basada en la proximitat amb la ciutadania i posant en valor les característiques i potencialitats del territori. En aquest afany, han prioritzat les accions dirigides a l'intercanvi d'expertesa entre municipis, en un marc de relacions estables i horitzontals, han fet una aposta clara per l'educació per al desenvolupament com a eina clau de canvi i de transformació social i han explorat altres línies de treball com el codesenvolupament, la contractació pública responsable, la promoció del comerç just i les economies alternatives, per posar alguns exemples.

La Diputació de Barcelona es troba actualment implementant el seu Pla estratègic de relacions internacionals 2017-2020, aprovat en sessió ordinària del ple del 26 d'octubre de 2017. El Pla suposa el compromís renovat d'aquesta institució per la política de cooperació al desenvolupament, a la que s'hi destina anualment l'emblemàtica xifra del 0,7%, calculada a partir del total d'ingressos ordinaris¹. Aquest percentatge, que no s'ha vist alterat ni en les pitjors èpoques de retallades, suposa

la quantitat de 4.327.765,00 euros² per al 2019 i la seva gestió recau en l'Oficina de Cooperació al Desenvolupament, adscrita a la Direcció de Relacions Internacionals.

Seguint la seva especificitat i el mandat que li és propi, aquesta corporació treballa per projectar-se en l'esfera internacional i esdevenir un actor clau de desenvolupament mitjançant accions directes de foment del municipalisme, de suport a processos de descentralització i de millora de la governança local, així com d'enfortiment de polítiques i serveis públics locals en països tercers. En aquest sentit, la Diputació aposta per un model de cooperació directa que permeti establir aliances amb

---

¹ Segons el *Diagnòstic sobre la realitat de les polítiques de cooperació al desenvolupament de les administracions públiques i de les associacions supramunicipals de Catalunya* (octubre de 2018), editat per l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, la Diputació de Barcelona se situa en primera posició en termes relatius, superant, amb escreix, el percentatge que hi destinen les altres dues administracions públiques de referència, com són l'Ajuntament de Barcelona i el mateix govern de la Generalitat. Aquestes dues administracions compten amb uns pressupostos institucionals molt més elevats, per la qual cosa tot i destinar a la cooperació un percentatge menor, superen la Diputació en termes absoluts.

² Aquest pressupost no inclou el Capítol I de despeses de personal.

homòlegs amb la finalitat de desenvolupar conjuntament accions estratègiques i que, al mateix temps, faciliti l'accés dels municipis barcelonins a projectes de cooperació en els quals l'expertesa municipal és el valor afegit. Exemple d'això són els projectes que s'estan desenvolupant amb comunes del Marroc i del Líban, els quals ofereixen un marc per a l'intercanvi d'experiències i les assistències tècniques en l'àmbit municipal.

Ahora, la Diputació desplega el seu suport als ens locals de la província perquè de la mateixa manera adquireixin un paper protagonista en aquest àmbit, que els permeti liderar una transformació en els respectius territoris dirigida a promoure el desenvolupament sostenible global. L'enfortiment de les polítiques municipals de cooperació es realitza mitjançant tres línies d'acció principals: la planificació estratègica, l'educació per al desenvolupament i les estratègies de cooperació. Per últim, des de l'Oficina de Cooperació al Desenvolupament també es concentra amb actors del territori, com entitats de la societat civil, institucions educatives i centres d'investigació i recerca, en funció de la seva contribució als objectius del Pla.

Tant el Pla estratègic de relacions internacionals de la Diputació com els actuals plans directors dels municipis de la província, es fan ressò de la transformació del marc internacional del desenvolupament i de la necessària evolució d'aquesta política per donar resposta al context canviant. Per això, són especialment rellevants els processos participatius de reflexió i debat que els municipis emprenen aproximadament cada quatre anys per a l'avaluació i elaboració dels seus plans de cooperació, ja que esdevenen mecanismes que permeten copsar la realitat i impulsar respostes adequades. Fins ara, la Diputació ha promogut al voltant de 45 processos d'aquest tipus liderats pels municipis més actius en aquest camp, els quals s'estan estudiant.

Durant la darrera crisi econòmica i financera, a més de les retallades i la disminució dràstica dels pressupostos destinats a cooperació de molts ajuntaments, aquesta política local va quedar silenciada per evitar que fos qüestionada, sota el pretext que en primer lloc calia cobrir les necessitats de la població local més vulnerable. Tot i que molts dels efectes provocats per aquesta crisi encara perduren i que la socie-

tat que ha ressorgit és més desigual que abans, l'última generació dels plans estratègics de cooperació al desenvolupament dels governs locals de la demarcació de Barcelona, mostren uns pressupostos de cooperació que es recuperen a poc a poc.

Un dels elements que genera major consens és la necessitat de comunicar i explicar millor a la població les raons d'aquesta política per tal que no torni a ser qüestionada ni amagada. En paral·lel, es percep una tendència a l'alça de la línia d'educació per al desenvolupament que, d'acord amb el nou context, vol incidir en la transformació i la generació d'una ciutadania global compromesa i activa davant els problemes mundials. Pel que fa a l'acció directa, es prioritza la cooperació tècnica en xarxes de municipis i la cooperació territorial, amb vocació de sumar els actors del territori, en detriment dels agermanaments, els quals mostren signes d'esgotament.

Un dels aspectes pendents de materialitzar-se, ja present fins i tot en la primera generació de plans municipals aprovats amb el suport de la Diputació, és la voluntat d'aquest àmbit de jugar un rol primordial en el treball per fer transversal el desenvolupament sosteni-

ble, de manera que tota l'acció de govern assumeixi com a propi l'objectiu de fer front a la complexitat dels reptes que afronta el planeta i contribuir a la construcció d'un món més just, amb majors quotes de benestar per a tothom i on es compleixin els drets humans. Per fer-ho possible, és necessari que la cooperació municipal deixi de ser un àmbit sectorial i aïllat de la resta i que passi a ocupar un espai central dins els governs, apropant-se a la ciutadania i als problemes de manera més estratègica i integral des de les diferents regidories i àmbits competencials. Aquest és un camí necessari per construir un entramat ben encaixat al territori d'actors i individus que comparteixen els mateixos objectius i disposar, en definitiva, d'una veritable política de cooperació de ciutat.

Tot i que l'enfocament de la coherència de polítiques per al desenvolupament ja fa temps que es debat dins el sector de la cooperació, ara es veu refermat pel mandat que emana de l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible 17, que promou una acció col·lectiva per fer front als reptes globals, en la que se sumin tots els actors i amb un abordatge integral des de totes les polítiques.

Sessió amb tècnics municipals en el marc de l'espai de treball que oferim en l'àmbit de planificació estratègica

Hi ha qui adverteix del perill que aquest principi de coherència quedi diluït davant la concepció àmplia i complexa que té l'Agenda 2030, motiu pel qual es podria acabar priorititzant aspectes del desenvolupament des d'una visió únicament domèstica³. En canvi, pels més optimistes aquesta agenda és una oportunitat perquè l'àmbit de la cooperació adquireixi més pes dins els governs i impregni amb els seus objectius i la seva visió la resta de polítiques.

Aquelles administracions locals que ja disposen d'una política pròpia de cooperació parteixen amb avantatge respecte de la resta, ja que les unitats responsables po-

den vetllar per fer realitat el principi de coherència de polítiques per al desenvolupament dins del mateix ajuntament. No obstant això, la primera condició que ha de donar-se per treballar en aquesta línia és un compromís i una voluntat política clara, expressada des del màxim nivell del govern local. Malauradament, a les últimes eleccions municipals de maig de 2019, la cooperació va quedar exclosa dels programes i debats electorals, tot i el consens que existeix respecte al paper essencial que ha de jugar aquesta política per tal d'impulsar una transformació de la nostra societat i fer front als reptes

d'un món globalitzat, en compliment de l'Agenda 2030.

A mitjans d'aquest any 2019 la Diputació ha estrenat un nou equip de govern sorgit de les passades eleccions locals, que ha anunciat la voluntat de convertir l'Agenda 2030 en un eix estratègic central del seu mandat. L'Agenda 2030 representa una oportunitat clara perquè els governs locals assumeixin el seu potencial paper estratègic en la promoció del desenvolupament sostenible. Per aquest motiu, la Diputació de

Barcelona reafirma el seu compromís amb la cooperació internacional, ja que en aquest món globalitzat tots els actors comparteixen els mateixos reptes i el mateix futur i, per tant, només amb una lògica cooperativa i multinivell es podran assolir els objectius d'aquesta agenda mundial, sense deixar ningú enrere.

Marga Barceló

Cap de l'Oficina de Cooperació al Desenvolupament de la Direcció de Relacions Internacionals de la Diputació de Barcelona

Fotos

Oficina de Cooperació al Desenvolupament

3 2018, CIDOB, «El reto de la coherencia de políticas para el desarrollo en la Agenda 2030».

El reptes de les ciutats al **Sud** de la Mediterrània

La regió mediterrània no és una excepció a la tendència global d'augment de la població urbana des de mitjan segle XX. Segons dades de les Nacions Unides, el 2014 el 54% de la població mundial vivia a les ciutats i s'estima que el 2050, 2.500 milions de persones se sumaran a aquesta xifra (Nacions Unides, 2014). A la Mediterrània, s'espera que el 80% de la població visqui a les ciutats el 2020 (Hoornweg, 2013).

Les ciutats històricament han estat el motor del canvi i el progrés a la regió. No és possible entendre l'aleshores anomenada Primavera Àrab, iniciada el 2011, tant en les seves causes com en el seu desenvolupament, sense tenir en compte la seva dimensió urbana. De la mateixa manera, sembla raonable argu-

mentar que no és possible pensar el futur de la regió sense considerar la urbanització com a motor.

El desenvolupament urbà ha estat sovint mal interpretat, i s'ha convertit en un calaix de sastre de tots els aspectes relacionats d'alguna manera, per remota que sigui, amb les ciutats i els seus actors. Com a conseqüència d'això, els problemes urbans pràcticament han desaparegut de l'agenda regional a la Mediterrània, considerant-se qüestions «transversals». Molt lluny d'aquesta «transversalitat» el desenvolupament urbà situa la ciutat, els seus actors i les relacions entre ells al centre de la planificació i desenvolupament. Aquests desafiaments es poden agrupar en cinc grans grups: financers, de gestió, de governança, socials i ambientals.

Reptes econòmics

La manca de recursos per part de les autoritats locals és un dels grans inconvenients per millorar el dia a dia de les ciutats. Sense autoritats públiques amb els recursos adequats per gestionar què passa dins del perímetre urbà, sembla difícil garantir un desenvolupament sostenible i equitatiu.

Tenint en compte la situació actual, aquest augment de recursos dels municipis es poden generar de quatre maneres diferents:

- Augment de les transferències dels governs centrals: estretament lligats als processos de descentralització política, és necessari acordar l'assignació de recursos d'acord amb les noves competències assumides pels

municipis. Encara que alguns països han iniciat aquests processos —o reflexions sobre com abordar-los—, no ho faran satisfactòriament sense la necessària transferència de recursos que acompanyi cada procés de descentralització un cop s'hagi completat.

De mitjana, i tot i que calen estimacions més precises, es calcula de la despesa de les autoritats locals del sud de la Mediterrània «és inferior al 5% de la despesa pública dels seus països, mentre que això augmenta fins al 24% en els seus veïns del nord» (A. T. Kearney, 2012).

- Augment de la capacitat d'endeutament dels municipis: un segon aspecte relacionat amb el

finançament dels ajuntaments és l'augment de la seva capacitat financera i la seva capacitat d'endeutament. Això no existeix en la majoria dels països, i s'evita així la possibilitat de dur a terme processos tant a mitjà com a llarg termini.

L'endeutament és una eina bàsica per al desenvolupament de les ciutats mediterrànies per poder dur a terme processos de transformació que, en molts casos, impliquen la construcció i la renovació de les infraestructures i xarxes de serveis, molt difícil de fer sense suport financer.

- Augment de la capacitat dels municipis per recaptar impostos: la necessitat d'incrementar el cobrament.

La capacitat recaptatòria dels municipis no és només un repte per als països del sud de la Mediterrània, sinó també per a les regions i els Estats. Això comporta una modernització i redefinició del sistema tributari, un augment del tipus d'impostos i, sobretot, la capacitat de recaptar-los.

- Millorar l'eficiència: l'últim repte que determinarà la millora de

la capacitat econòmica dels municipis mediterranis és la implementació de mesures que conduixin a una millora de l'eficiència en la seva pròpia gestió.

Un exemple n'és l'àmbit de l'enllumenat públic i l'eficiència energètica. Tot i que s'han desenvolupat interessants projectes de proves en l'àmbit de la millora energètica en edificis públics [AVITEM, 2014], l'extensió d'aquestes experiències reeixides i, sobretot, la implementació de mesures per millorar l'eficiència de tota la xarxa elèctrica, podria suposar estalvis significatius per als municipis, que permeten augmentar els recursos destinats a altres àrees.

Un altre exemple és la gestió de l'aigua, sovint allunyada de les competències municipals, on també hi ha un ampli marge d'aplicació per a la millora. Les solucions presentades emmarcades en el model de *smart cities* desenvolupades fins al moment continuen lluny de respondre a les necessitats de les ciutats mediterrànies.

Reptes de governança

El segon gran grup de reptes per al desenvolupament urbà al sud de la

---

Saida - Líban

Mediterrània està vinculat a la governança. L'eix principal d'aquest grup és el procés de descentralització que els països haurien d'afrontar en els propers anys. No és la descentralització política la que limita el desenvolupament del Mediterrani i de les ciutats, sinó la descentralització administrativa i la consegüent

paràlisi dels sistemes de governança. En molts països mediterranis existeix un ofegament derivat de l'excessiva burocràcia estatal, que condueix a un estancament de projectes i de polítiques i que afecta la capacitat d'actuació dels ajuntaments. El principal repte de la descentralització no és, doncs, només normativa,

---

Trípoli - Líban

sinó de confiança i cooperació entre els diferents nivells de govern.

Connectat a aquest mateix problema hi ha la qüestió de les competències. Les ciutats mediterrànies han de treballar sobre qüestions que afecten la seva vida quotidiana, fins i tot si no tenen competències per fer-ho. Això implica solucions innovadores vinculades a la con-

certació, la governança relacional i la capacitat d'articular actors, tant públics com privats, per al desenvolupament de les ciutats.

Reptes de gestió

El tercer grup de reptes de les ciutats mediterrànies està relacionat amb la seva capacitat de gestió els seus problemes. En primer lloc, hi

ha una manca de recursos humans molt important als ajuntaments, especialment aquells amb coneixement tècnic sobre la gestió del municipi. El nombre de funcionaris que treballen per a les autoritats locals a la Mediterrània respecte a la població és clarament insuficient.

L'escassetat quantitativa no és l'únic problema que afecta el personal municipal a tota l'àrea Mediterrània. En molts casos hi ha també dèficits greus en l'experiència dels treballadors públics. En aquest aspecte, el problema té dos vessants. Per una banda, la manca d'atracció del servei públic per a la majoria de joves, o almenys per a aquells que tenen una formació universitària. I per l'altra, molts treballadors amb una formació tècnica notable no tenen les habilitats vinculades al servei públic. Els professionals que s'embarquen en carreres professionals prometedores en el sector privat se senten incapaços de desenvolupar la seva feina al servei públic per la manca d'una formació específica en els assumptes públics.

Reptes socials

L'ampliació urbana i la pressió demogràfica han generat enormes reptes socials a les ciutats mediterrànies. L'existència de barris infor-

mals i la pressió demogràfica són els patrons generals de la majoria de les ciutats mediterrànies.

En aquestes circumstàncies, la cohesió social i l'equitat estan lluny de ser assolides. Les taxes altes l'atur i la incapacitat de generar llocs de treball són reptes urgents a aconseguir amb urgència per evitar una major marginació de les poblacions vulnerables.

El reforç de la societat civil, com a motor de la cohesió social dels barris i com a eina democràtica per garantir la participació dels ciutadans en el funcionament de les ciutats, és una necessitat a la qual la majoria de les ciutats mediterrànies hauran de fer front. Això requereix aprofundir en instruments participatius en la planificació i la presa de decisions de les ciutats, així com aconseguir augmentar la participació en les eleccions locals.

Reptes mediambientals

Tot i no tractar-se d'una qüestió únicament urbana, l'impacte del canvi climàtic afecta les ciutats mediterrànies a diferents nivells. Un d'ells està relacionat amb els gasos amb efecte d'hivernacle. Quan es tracta d'un desenvolupament urbà, això sol convertir-se en contaminació associada a pràctiques de mo-

---

Bibliografia

A. T. Kearney. «The EU's Public Sector Spending Problem», Issue Paper n/n, 2012.

AViTEM and Department Of Territory And Sustainability – Government of Catalonia. «Responding to challenges regarding energy efficiency and renewable energy in Mediterranean Buildings», Policy Paper n. 1, 2014.

Ben Jannet Allal, H. «Energy Perspectives in the Mediterranean. Challenges and Stakes for 2030». A: IPEMED, Tomorrow, the Mediterranean. Scenarios and Projections for 2030, IPEMED, Marseille, 2009.

Campbell, T. *Beyond Smart Cities. How Cities Network, Learn and Innovate*. London, Earthscan, 2012.

Council of Europe. «Autonomie locale et régionalisation en Méditerranée». Études et Travaux n. 67, Council of Europe Editions, 2000.

Hoornweg, D. i M. Freire. *Building Sustainability in an Urbanizing World*. Urban development series knowledge papers; no. 17. Washington, DC: World Bank Group, 2013.

Houpin, S., *Urban Mobility and Sustainable Development in the Mediterranean*. Regional Diagnostic Outlook, Plan Bleu, Valbonne, 2010.

Plan Bleu. *Urban Sprawl in the Mediterranean Region*, Blue Plan Regional Activity Center, 2001.

UNEP/MAP. «Mediterranean Strategy for Sustainable Development», draft 2015, forthcoming.

Union for the Mediterranean. *UfM Guidance Framework for Sustainable Euro-Mediterranean Cities and Territories*, 2013.

United Nations. *World Urbanization Prospects 2014*. United Nations, New York, 2014.

Tunis- Tunísia

bilitat insostenibles. El desenvolupament d'un model de mobilitat sostenible és essencial, fomentant l'ús del transport públic i la reducció dels vehicles privats.

El segon repte ambiental està vinculat a la gestió integrada de zones costaneres. Una vegada més, aquest tema transcendeix l'esfera urbana, però és a les ciutats que adquireix més rellevància. La multiplicat d'actors que intervenen en la gestió de les costes solen fer aquest problema particularment complex. El repte és entendre la qüestió des d'una perspectiva multidimensional, com la dels problemes ambientals causats per una mala gestió, que tenen un vessant humà, cultural i econòmic, a més d'ecosistèmic des del punt de vista natural.

En tercer lloc, la majoria de ciutats mediterrànies comparteixen el repte de millorar la gestió dels residus. Aquest repte té diverses dimensions, com ara la millora de la col·laboració publicoprivada per a les col·leccions i la finalització de dipòsits descontrolats, amb l'augment de les campanyes de sensibilització a

la població i les inversions més elevades, i la coordinació amb actors nacionals, entre d'altres. Al contrari que altres polítiques, la recollida de residus és, en general, una competència de les autoritats locals en la majoria de països mediterranis.

Conclusions

La qüestió urbana segueix sent un dels principals reptes de la regió mediterrània. Això no es pot difuminar en enfocaments enganyosos sobre el desenvolupament urbà, considerant-lo com un concepte comodí que incorpora qualsevol cosa que es produeixi en espais urbans. Els governs locals i els grups d'interès han de ser posats la centre de les polítiques urbanes. Sense uns ajuntaments forts i dotats de recursos, serà difícil aconseguir ciutats sostenibles, justes i equitatives en l'espai mediterrani.

Oriol Barba

Director de projectes de MedCities

Fotos

Direcció de Justícia Global i Cooperació de l'Ajuntament de Barcelona

«TREBALL DIGNE?»

«Treball digne?» és la pregunta que encapçala l'exposició de producció pròpia de Sindicalistes Solidaris que va veure la llum a finals de l'any passat. Neix del projecte interactiu i col·laboratiu cofinançat pels ajuntaments de Granollers, el Prat de Llobregat i Terrassa i que durant uns mesos de 2018 va recollir a través de les diverses xarxes socials les percepcions que tenen homes i dones de diferents països sobre què és i què significa el treball digne.

Del material recollit en surt aquesta exposició que actualment està recorrent diverses poblacions del nostre país i que de ben segur us ajudarà a conèixer millor el treball digne, la principal línia d'actuació de Sindicalistes Solidaris. De la mà del personatge principal, una emoticona anomenada Digne, l'objectiu de l'exposició és fer un viatge per l'ODS número 8 i podem conèi-

xer quins són els principis bàsics d'aquest dret universal analitzant quina és la seva situació al món, quins són els principals col·lectius mancats de treball digne, algunes vulneracions que pateixen treballadors i treballadores de casa nostra i una panoràmica de quina opinió en tenen depenent d'on viuen. Finalment, també hi podreu veure una pinzellada dels principals projectes de Sindicalistes Solidaris en defensa del dret a un treball digne al Marroc, El Salvador i a Colòmbia.

L'exposició «Treball digne?», tot i que va dirigida al públic general té una molt bona acollida entre els més joves que d'una manera divertida i àgil tenen accés a un tipus d'informació que sovint els és aliena. Podem fer el viatge per l'exposició a través de 12 roll-ups i està dissenyada perquè es pugui veure en espais polivalents amb afluència de gent,

com ara biblioteques, centres cívics o seus del sindicat, i no necessita cap instal·lació prèvia. L'exposició va acompanyada d'un catàleg de grans dimensions que s'entrega a tots els visitants perquè es puguin endur a casa l'exposició i així ampliar-ne el ressò.

Podeu consultar els espais i poblacions que visitarà properament a la nostra pàgina web www.sindicalistessolidaris.org.

Núria Pelay

Tècnica de cooperació
de Sindicalistes Solidaris

TREBALL DIGNE?

Hola, soc el treball digne, però els amics em diuen Digne. Soc un dret universal de les persones. Tot i que pateixo mancances i amenaces constants, lluito per fer-me visible i implementar-me a arreu del món.

Ara us explico algunes coses sobre mi.

SINDICALISTES SOLIDARIS
UNIO GENERAL DE TREBALLADORS DE CATALUNYA

UGT
UNION GENERAL DE TRABAJADORES

UD 00
Diputació Barcelonès

Amb el suport:
Ajuntament de Terrassa
Ajuntament del Prat de Llobregat
Ajuntament de Granollers

Exposició «EL INFIERNO SERBIO»

El fotoperiodista José Antonio Sempere ens presenta de nou la imatge de milers de persones que es troben en situacions extremes tot buscant oportunitats d'una vida millor. Aquesta vegada ens trasllada a Sèrbia, país fronterer amb quatre estats de la Unió Europea i quatre de les repúbliques que van pertànyer a l'ex-Iugoslàvia.

Sèrbia és la darrera frontera per a milers de persones que tracten d'arribar a la Unió Europea. Si bé Grècia continua sent el principal país de trànsit i estancament de refugiats i immigrants, Sèrbia li segueix els passos.

Després de creuar la Mediterrània, Grècia i Macedònia i recórrer milers de quilòmetres, a vegades a peu i amb temperatures sota zero,

des del 2010, aquests immigrants s'han anat instal·lant als boscos serbis. Es calcula que en l'actualitat hi ha unes 11.000 persones refugiades, moltes d'elles nens i nenes, que no reben cap més tipus d'ajuda que la que els proporcionen els voluntaris.

Per tal d'arribar fins a aquestes zones boscoses han hagut d'arriscar les seves vides i posar-se en mans de traficants de persones. Ara malviuen tot esperant l'oportunitat de traspasar les temibles tanques que Hongria va instal·lar d'acord amb la Unió Europea. Uns murs de filferro que són testimonis de la violència que la policia fronterera exerceix contra aquells que intenten creuar.

Tot esperant fer el *game* (nom que usen per referir-se a l'intent de saltar la tanca), viuen amagats als

EL INVIERNO SERBIO

José Antonio Sempere

MILERS DE PERSONES REFUGIADES ES TROBEN ATRAPADES A SÈRBIA, PAÍS QUE DISPOSA DE QUATRE FRONTERES AMB LA UNIÓ EUROPEA I ALTRES TANTES AMB PAÍOS QUE VAN PERTANYER A L'ANTIGA IUGOSLÀVIA.

HAN TRAVESSAT LA MEDITERRÀNIA, GRÈCIA I MACEDÒNIA, HAN RECORREGUT MILERS DE QUILOMETRES, SOVINT A PEU ENMIG DE LA NIT I A DIVERSOS GRAUS SOTA ZERO.

boscors propers a la frontera hongaresa al nord i a la croata a l'oest. Únicament són voluntaris i ONGD els que faciliten aliments, suport logístic (roba, calçat, aigua potable, etc.) i caliu humà a aquestes persones refugiades, provinents en gran mesura de l'Afganistan, el Pakistan, Bangladesh, el Nepal i Cuba. Dins dels campaments de Sij, Tabankout o Subotica, el voluntariat realitza activitats per als nens i nenes intentant donar-los-hi petites illes de normalitat en les seves complicades condicions de vida.

L'autor ens mostra a través de 23 fotografies de gairebé un metre quadrat en blanc i negre, com són les condicions de vida d'aquests refugiats a les fronteres sèrbies.

Tere Gómez

Tècnica de Cooperació al Desenvolupament de l'Ajuntament d'Esplugues de Llobregat

Diputació
Barcelona
#DibaOberta

Exposición «EL VÍBORA. COMIX CONTRA- CULTURAL» Museu Nacional d'Art de Catalunya

Esta exposición de obras y ejemplares históricos de *El Víbora*, representa un homenaje generacional. Cuando se cumplen 40 años de la publicación del primer número en 1979, se reconoce un arte popular y plural como es el cómic, un arte que dio libertad, humor y frescura a uno de los momentos históricos clave en la historia de España. También supone la legitimidad artística en Catalunya de la cultura *underground*, el cómic fue un medio transformador y rompedor, y su capitalidad

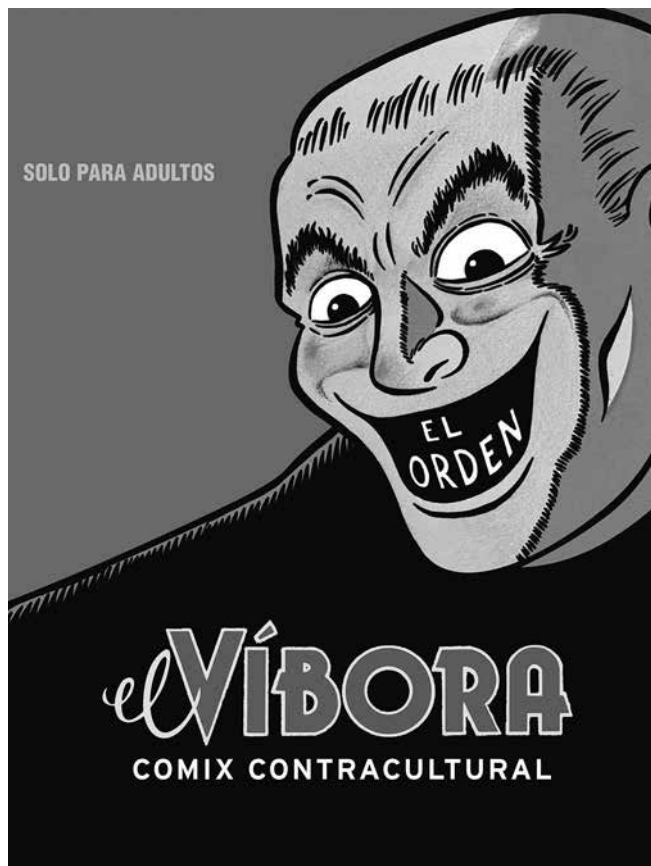
indudable fue Barcelona, desde la escuela Bruguera hasta la fase más rupturista en torno a *El Papus* y el mismo *El Víbora*.

Todo ello ha sido excelentemente comisariado y recopilado; notamos en la organización de esta expo el arte y la buena mano del crítico y erudito Tony Giralt.

Ha sido un privilegio y también una suerte que sea el Museu Nacional d'Art de Catalunya quien haga este recordatorio cultural y social de un arte nada reconocido en Ca-

talunya, precisamente, como decíamos, lugar de eclosión de un fenómeno que ha tenido eco europeo, tanto de originalidad como de potencia plástica. Creadores como Gallardo, Nazario, Laura, Mariscal, Martí, Max o Roger merecen este espacio, a falta del reconocimiento y vergonzante incumplimiento del Museo del Cómic de Catalunya, cuya creación se ha negado reiteradas veces desde la Generalitat; ello está propiciando que buena parte de los fondos artísticos y editoriales se vayan a manos privadas o a museos de otros territorios... por lo visto más sensibles a este arte.

De todas maneras, resulta especialmente alentador que una docta institución como el MNAC se digne a programar una exposición de

este calado social y artístico, dota al género de importancia y reconocimiento, sigue la línea de otros museos prestigiosos (caso del British Museum) que se han atrevido con un arte del siglo XX (y XXI) como es el cómic.

Nicolás Cortés Rojano

Breve acercamiento a una realidad del arte contemporáneo árabe después de las primaveras revolucionarias

**«El diálogo ha prendido»
Lema de una pintada callejera de El Cairo**

Dos imágenes enfrentadas de «Boujmal» (2011),
de Nicène Kossentini

En la prestigiosa Selma Feriani Gallery de Londres se ha podido ver desde abril una nueva colección fotográfica —en esta ocasión acompañadas de texto—, *Recuerdo las recomendaciones al Sr. Presidente*, en las que Nicène Kossentini ha recuperado el tema de la revolución árabe y la consiguiente decadencia vivida estos últimos años en su Túnez natal. Casi una década atrás, cuando Mohamed Bouazizi detonó la revolución de los jazmines, Kossentini preparó para la misma sala una exposición, «Boujmal», en la que, a través de un fotomontaje a partir de un álbum familiar, aludía

entonces a los puentes vitales de la artista con sus generaciones de mujeres pasadas —las raíces, en términos de la crítica—, cuya rememoración no actuaba sino como metáfora social del pasado alegre y próspero de Sfax —y en esa metonimia, de todo el país— que caminó hacia el presente con la decadencia propia de un país en que los precios de la vida; esto es, los precios de los suministros y la alimentación básica, se volvieron imposibles para la ciudadanía. En este sentido, un sentido abierto y amplio, no puede caer en el olvido el lema de las primaveras árabes, «Pan, libertad y justicia so-

cial», porque nos ayuda claramente a entender, y además bien, qué mensaje inunda muchas de la obras plásticas de los artistas árabes actuales.

Para el profesor González-Quijano, de la Universidad de Lyon, «desde el inicio de las revueltas de 2011, la escena cultural árabe está en plena transformación». Y lo cierto es que este tiempo postrevolucionario se ha traducido en un florecimiento, casi como una nueva primavera, de obras y artistas —en gran medida, mujeres (esto daría para otro artículo más concreto)— que han centrado su contenido, la base de su relato, en ahondar en las luces y, sobre todo, en las sombras de una serie de revoluciones que, prácticamente en su totalidad, podemos afirmar que no han generado nada nuevo y han resultado un fracaso nacional ante las expectativas que los ciudadanos pusieron en esos aire cambiantes que parecían arrasarlo el norte de África. De algún modo, la obra *El olvido [una condena]* (2018) de la artista franco-argelina Zineb Seditra nos da buena cuenta de ello, de la oscuridad generada en países como Argelia, donde las libertades individuales se han visto ampliamente reducidas; pero no sólo en Argelia,

pienso en Marruecos y su cambio constitucional, que son el caso paradigmático de cómo la primavera se ha convertido en un invierno árabe —en término acuñado por *The Telegraph*—, por no mencionar los terribles conflictos civiles que han arrasado Libia o Siria, país éste que en 2008 fue nombrado capital de la cultura árabe y en donde ciudades como Damasco se podía homologar con cualquier ciudad europea o norteamericana.

Con un lenguaje mucho más claro que Kossentini —no obstante, para mí, una de las artistas árabes de hoy de mayor calidad—, Seditra nos pone frente a una realidad que es necesaria abordar. Lejos de Marruecos, donde tempranamente hubo una consolidación de las po-

líticas de «Justicia y Libertad» —el partido político— para frenar cualquier posible revuelta, en los países árabes —y con ello en su creación artística y cultural—, como ya ocurrió en 1979 con la Revolución Islámica de Irán, ha habido después de todas las revoluciones un proceso de neoislamización que ha reconstruido todos los estados y de manera dura en países como Yemen, Libia, Argelia o Egipto, con un dominio férreo de los Hermanos Musulmanes, a partir de la tradición mahometana más profunda y más cercana, con mayor implicación, a los legados del Profeta y su tradición. En este sentido, se ha preconizado desde la élite cultural, arraigada en muchas ocasiones a los poderes corruptos, el desarrollo del *al fann al nadhif*

(arte limpio) o el *al fann al hadif* (arte de las buenas intenciones) y que en 2012 se tradujo en el *ikwanat al thaquafa* o asimilación, hermanamiento de la cultura a los principios morales y rectores del Islam, hecho que fue fuertemente denunciado en Egipto, sobre todo gracias a la explosión del uso de las redes sociales, fuente ineludible para conocer un nuevo lenguaje artístico distanciado de la *thaquafa*: el arte callejero o el *street art*, del que el país de los faraones es una gran cantera y que ha supuesto una verdadera renovación del sentido del arte hecho por el pueblo y para el pueblo.

En muchas ocasiones, esto lo abordo someramente, la base social consumidora y en ocasiones creadora de la cultura, se ha quejado de un distanciamiento entre los creadores de la cultura oficiosa y reconocida internacionalmente, y también de la intelectualidad, para con el estrato rebelde. Es por ello que es importante tener presente que, en gran medida, la renovación artística árabe está todavía en las calles. Para entender esto, recomiendo un libro que no me parece ideal, pero en el que a lo largo de sus escasas páginas supura un tono justificativo de la intelectualidad hacia el lado del pue-

blo rebelde. El libro es *La primavera árabe* de Ben Jelloun (Alianza Ed., 2011).

En los circuitos culturales, artistas reconocidos como Kader Attia, desde la eclosión de la primavera árabe, han entendido el expresionismo de su obra con un hilo conductor que plantea o cuestiona los principios rectores de la realidad árabe contemporánea a partir de un mensaje claro contra la falsa moralidad, la escasez del pensamiento plural o contra la libertad de expresión. Es recomendable atender a obras como *Abre los ojos* (2011), *Espejos y máscaras* (2013) o *Perfume del exilio. Resistencia y resonancias* (2018) donde Attia construye todo un mundo interconectado en que predomina un silencio que, en palabras del propio creador, «son un lenguaje poderoso de estos días de oscuridad». En esta línea de un lenguaje silencioso, donde el mensaje está más proyectado en lo que se oculta que en lo que se

muestra, destaca una obra de 2013 llamada *Los cortantes* de Zoulikha Bouabdellah que, en un juego de luces, proyecta claros y oscuros de unos cortantes afilados con formas particulares con la que Bouabdellah tensiona su mensaje entre la dualidad cultural y los desequilibrios que la cultura árabe ha provocado siempre y que se han agravado desde la primavera revolucionaria. De esta interesante artista, Bouabdellah, al igual que de Kossentini o de Attia, los lectores tienen a su alcance obras —y recomiendo de verdad que la visiten— en la más que recomendable sala de arte contemporáneo árabe Sabrina Amrani, en Madrid.

En la Sabrina Amrani el lector podrá encontrar también obras de Benboutcha o de Hassan Echair o de Younes Rahmoun, y eso significa citar, ni que sea a vuela pluma, la importancia que ha tenido para el arte contemporáneo el desarrollo de un colectivo como el 212, cuyo nombre es un claro mensaje intencionado de internacionalización del arte árabe. Con el 212, prefijo internacional para llamar a Marruecos, se hace una llamada a la observación de una construcción artística y consolidada que, a pesar de muchos

intentos, la contrarrevolución árabe —la islamización de la vida pública— no ha podido acabar con ello.

No obstante, sería un error no mencionar o no entender lo que brillantemente ha puesto de manifiesto en los últimos años el crítico de arte Khalil M'Rabet. El crítico y profesor de la universidad de Aix-en-Provence, expone que no se puede entender el arte contemporáneo árabe como un fenómeno *in situ*, sino como un elemento creativo tendido en unas miradas cruzadas entre el norte de África y Europa (especialmente Francia, por razones obvias). Lo cierto es que la gran masa de arte producida bajo el sello de árabe y contemporáneo es una respuesta creada desde el exilio o desde la perspectiva de creadores que han sido tocados por la revolución como meros espectadores y cuyos vínculos no son más que traducibles por el parentesco o la lejanía de una infancia en estos países, a pesar de que el proceso iniciático en el arte se haya consolidado en Londres, París o Berlín.

Siguiendo las palabras de M'Rabet, como conclusión a este breve artículo, es importante entender que el arte contemporáneo árabe no responde exclusivamente a unos pa-

rámetros fijos de localización geográfica, sino que se entiende el arte árabe de hoy a aquel que se imbuye en las aguas de la memoria de una patria lejana o en la raíz de los antecesores que son, en parte, la raíz de lo que uno no deja de ser nunca. Asimismo, plantean una respuesta quejosa y desencantada a una promesa de cambio que nunca llegó. Las primaveras árabes, más allá de un arte urbano poco investigado aún, casi imposible de investigar con fuentes fiables en España, han generado unos torrentes artísticos en los que cabe destacar la importancia de un lenguaje basado en silencios y en luces y sombras que han generado una influencia desigual pero unitaria en cuanto a la desazón y a la necesidad de explicar que existe también un mundo islámico abierto y alejado a las nuevas imposiciones religiosas que, en países como Egipto, han asumido a día de hoy cuotas de poder con pa-

rangón o superiores a las que había en 2011. Además, por último, cabe destacar que la producción de arte contemporáneo árabe consigna elementos recurrentes como el símbolo frente a lo sagrado —la fluctuación del símbolo religioso estático hacia un mundo de significados abiertos—, véanse artistas como Dia Al-Azzawi o todo el movimiento del auochem argelino, corriente de expresión artística a través del tatuaje. O la idea del tiempo pasado, por ejemplo en la obra de Kinda Hassa, como un elemento recurrente, esa necesidad de volver a la patria, a un estadio inicial —la infancia, ese país al que uno siempre regresas, como nos recordará Leopardi en sus *obras morales*— y al conjunto de la familia como patria única de la sociedad árabe, que vive con alegría intramuros y que establece vínculos fuertes entre sus miembros, casi como si de un pueblo inquebrantable se tratara. En la obra de Kossentini se aprecia claramente esto, pero también en artistas distanciados como en la fotografía de Janane Al-Ani o en las performances de Mounir Fatmi, destacando *La enfermedad de las fronteras*, en que usó su propio cuerpo como recipiente proyector de su mensaje plástico.

En definitiva, creo que los países del norte de África, aun con alguna excepción, no son una década después de las primaveras un lugar real de creación o para la creación, pero sí que son —en expresión eliotiana— una fuente clara de deseo, y añadiría que de inspiración, a la que nuestros artista vuelven y desde la que proyectan un lenguaje plástico que sueña con poder alzar una voz con que hablarle al mundo de su mundo interior ahora integrado, a la fuerza, en un lenguaje petrificado y unido a la realidad moral y ética irreal a los tiempos que viven y que, tristemente, Bouazizi, tras su inmolación, lejos de intereses artísticos, intentó cambiar y que no sólo no se ha logrado sino que se ha agravado indiscutiblemente.

Héctor Leal Reyes

Escriptor i filòleg

**SOM
UN MILIÓ
DE CATALANS
I CATALANES,
SOM AQUÍ
I VOLEM FORMAR-NE
PART.**

*Som un milió
d'immigrants
que volem
votar.*

PER LA GLOBALITZACIÓ
DELS DRETS LABORALS
TREBALLA AMB

SINDICALISTES
SOLIDARIS

DE LA UGT
DE CATALUNYA

www.sindicalistessolidaris.org

UNIO GENERAL DE TREBALLADORS
DE CATALUNYA

